

OLAV

Nina Valsø, s. 2

Ikaros og det ondes problem

Olav Egil Aune, s. 5

Han glødet for verden og mysteriene

Dordi Glærum Skuggevik, s. 8

Den nye erkebiskopen i Vilnius - "som
Moses i ørkenen"

Leonardo Boff, s. 12

Til mine reisefeller på håpets reise

Nils-Petter Enstad, s. 15

Sigrid Undsets essays om helgener

Knut W. Ruyter, s. 16

Nyttig bok om medisinsk etikk og katolsk tro

ST. OLAV

Nina Valsø:

Ikaros og det ondes problem

Jeg sitter i Sinai-ørkenen og tenker på det ondes problem. Og det var slett ikke meningen. Jeg skulle filosofert over Moses og de ti bud, israelittenes vandring mot det lovede land – eller til nød Aron og gullkalven. Men jeg tenker altså på det ondes problem.

Det er en kald januardag med bitende ørkenvind. Det asketiske, utilnærmelige landskapet utstråler en merkelig magi. Ørkenen legger ikke skjul på sin nådeløse realisme, det er en natur som ikke lar seg forme etter mennesker, men som former menneskene etter seg selv. Jeg har sett nomadene. Stolte beduiner og kamelflokker gjennom bølger av sand. De har et hardt liv, inneklemt mellom fjellene. Dette er ikke stedet for sentimentale svermerier. Men stjernehimmlen! Stjernehimmlen er så storslagen at hvis jeg ikke trodde på Gud, ville jeg sagt at selveste Tingeling hadde vært her med tryllestaven.

Det ondes problem...

Fra det stedet jeg sitter, kan jeg se utover Tiranstredet. På skipsleia glir tankerne sakte forbi, på vei mot Suezkanalen og Europa. Ytterst i synsranden, på den andre siden av Akababukta, ligger en grå stripe av land. Det er konturene av Saudi Arabia som reiser seg opp av morgendisen.

Jeg kikker på lommealaset, med eselører og spor av sand og arabisk sjokolade. Det er omtrent tre centimeter til Bagdad, og bare noen millimeter til Golan-høydene.

Det ondes problem...

For noen dager siden var jeg innom en fraflyttet beduinlandsby lenger nord på Sinai-halvøya. Tilsynelatende var den riktig idyllisk, men ved nærmere ettersyn, minnet den mest av alt om en spøkelsesby.

Foran et vindskjevt og falleferdig skur hang et solbleket, støvete skilt. "Hilton", sto det. Men ingen gjester hadde latt seg lokke – eller skal vi si lure – inn. Langs den eneste gata i landsbyen lå det barer med navn som "Crazy House", "Loveboat Restaurant" og "Hard Rock Café". Her fant jeg byens innbyggere. Det var stort sett narkomane ungdommer fra fem kontinenter, med rastafari-hår og bleke ansikter. Her hadde de funnet sitt hasj-paradis. Jeg slo meg ned på golvet i en røykfylt krok, og det var som å møte en tidligere utgave av seg selv. Guds død og tilværelsens utholdelighet var opplest og vedtatt for lenge siden, og det springende punkt var det ondes problem. Jeg kjente igjen hvert eneste argument. Så hva skal man si?

– Å, Ikaros! Er det Guds skyld at du trodde du kunne trosse naturlovene? Du ble advart på forhånd, lille venn! Kommer du for nær sola, faller vingene av!

– Du spør hvordan jeg kan tro på Gud, når det er så mye ondt i verden, men du spør aldri hvordan det kan være så mye godt i verden, hvis det ikke finnes noen Gud.

Sinai-ørkenen er et sandhav, og det er langt mellom oasisene. Jeg kunne gått innover og innover til jeg rotet meg vekk, slapp opp for vann og døde av tørst. Ingen ville

Om forfatteren:

Nina Valsø, som tilhører St.Olav menighet i Trondheim, har fartstid både innen grafisk produksjon og litteraturkritikk. I dag er hun dramatiker av yrke og frilansjournalist på si - dramatiseringen av Kristin Lavransdatter i Nidarosdomen i sommer er blant det siste hun har signert.

Pavens anliggende for bønnens apostolat i september:

At Aids-pasienter og deres familier må finne trøst i Kristi kjærlighet.

At de syke - ved å bære sin lidelse i kjærlighet - må bli til støtte for misjonsarbeidet.

ment at min død sier noe om Guds allmakt eller eksistens...

Hvis ett menneske dør, er det en ulykke. Hvis fire mennesker dør, er det en tragedie. Hvis hundre mennesker dør, er det en katastrofe. Slik er vårt verdensbilde. Fiskeren som blir borte på havet, hvem bryr seg om ham? Slikt skjer, det er et risikabelt yrke... Titanic, derimot, var en katastrofe. Og da begynner vi å anklage Gud, for vi har gjort våre liv til et barometer som vi prøver å måle Ham med.

– Javisst er det tragisk når sykdom og ulykker tar liv "alt for tidlige". Tilsynelatende har menneskelivet en absurd dramaturgi. Det som driver oss til å utforske livet "i dag", er at vi ikke vet om det blir noe "i morgen". Jeg er nå forresten ikke så sikker på om lidelse og død er det verste som kan ramme oss. Tapet av den menneskelige verdighet synes verre... Gjengen i beduinlandsbyen er forløpig salig i sin rus. Hvordan har de det om ti år, hvis de lever?

Krig. Sult. Flom. – Skal vi bare godta den meningsløse lidelsen? Nei, men kall det ikke Guds straff eller avmakt, hver gang vi påfører oss selv og hverandre uhelbredelige sår. Og husk at "meningsløs" er et relativt begrep. En gang i tiden trodde vi at lyn og torden var tegn på gudenes vrede. Nå vet vi bedre. Det er ikke ondskap, alt vi ikke forstår.

Hva er forskjellen på en naturkatastrofe og et naturfenomen? – Det er ikke en naturkatastrofe hvis jeg legger meg til å sove på stranda ved lavvann, og blir skylt vekk når vannet stiger. Det er en logisk følge av

tidevannets lover. Like forutsigbart som flodbølgene etter en syklon.

– For ofrene er jo resultatet det samme, de dør uansett!

– Ja, men skyld ikke på Gud! At naturlovene får et tragisk utfall, er ofte et resultat av vår likegyldighet. Det er ikke en tilfeldighet at katastrofene påfallende ofte skjer blant verdens fattigste. Vi andre vet jo å sikre oss. Mens de er drevet ut på de forblåste landtungene eller til de golderste ørkenstrøk, eller i de mest avsidesliggende fjellområder. – Og så roper vi "Gud eksisterer ikke", når de bukker under for flommen, sulten eller jordskjelvet! Er det noe som glimrer med sitt fravær, så er det ikke Gud, men resten av verden. Gud har gitt oss intelligens, samvittighet og vilje. Det hadde Han aldri gjort, hvis Han ikke mente at vi skulle ta ansvar.

– Hvorfor kan ikke den allmechtige Gud bare gripe inn og stoppe disse naturkreftene?

– Fordi han er pålitelig! Tenk om naturlovene plutselig ble opphevet, tenk om årsak og virkning ikke fulgte hverandre. Hva skulle vi da forholde oss til? Om tidevannet ikke fulgte våre beregninger lenger, om vær og vind trosset alle normer, om sola snudde på himmelen og gikk baklengs fordi et menneske ba til Gud om at denne dagen aldri måtte ta slutt... Det ville være et mareritt. Vi ville følt oss styrt av en uforutsigbar, lunefull ånd.

Jeg sitter på terskelen til Arabia og hører ropene fra en minaret langt borte. Det er solnedgang, og muezzinen kaller til dagens nest siste

bønn. Jeg er i utkanten av et orkansentrum som vi kaller Midtøsten. Det lykkelige Arabia var vel aldri særlig lykkelig. Bibelen gir oss detaljerte beretninger om det. Mosebøkene er historien om det ufullkomne mennesket. Om mennesket som ville bli lik Gud. Vi husker Ikaros fra gresk mytologi. Han ville stige så høyt at han kunne se til verdens ende. Istedet styrtet han i havet og druknet.

"Hvordan kan du snakke om en allmechtig Gud når det er så mye ondt i verden?" Spørsmålet forfølger alle som tror. – Det er fordi jeg ikke forveksler Gud med julenissen!

Da israelittene led under trelldommen i Egypt, løste ikke Gud problemet med et trylleslag. Han kalte ett menneske, Moses, og denne ørkensønnen var såvisst ikke prototypen på en folkefører. Han var så dårlig til å snakke for seg at Gud måtte sende med ham broren, Aron, som var bedre til å ordlegge seg. Sammen brukte de førti år på å lose en skare med skeptiske mennesker gjennom ørkenen, mot et mål de aldri hadde sett. Både Moses og Aron døde før de kom fram. De var underveis hele livet, på nomaders vis...

Vi er også underveis. Gud skaper, og vi er i prosessen, på vei mot fullendelsen. Paulus sier: "Vi vet at alt som er skapt, stønner og lider som i fødselsveer helt til denne dag" (Rom. 8,22). Slik er verden. Vi er ikke voksne ennå. Vi velger feil og roter oss bort. Men Gud har ikke forlatt oss.

Vil du vite hva som er roten til

Et dypt religiøst folk?

"Personlig tror jeg - og ser det klarere etterhvert - at Olav den hellige spiller en mye viktigere rolle i norsk sammenheng, og har mye mer å si for det å være norsk enn vi kanskje er villige til å gå med på i hverdagen," sa lektor Egil Mogstad i radioens "På kirkebakken" ved Olsoktider. Intervjueren, Håkon Dahl, spurte om den

voldsomme interessen for Olsok og St.Olav i den senere tid kunne være en slags skjult kristendom? "Jeg tror det," svarer Mogstad. "Det ulykksalige skillet som ble satt mellom det norske folk og den norske kirke gjennom pietismens uheldige virkninger - jeg tror at mye av det repareres gjennom disse tingene."

Mogstad siterer en av sine franske venner som hadde opplevet Olsok både i gudstjenester og på Stiklestad, og som kom til en oppsiktsvekkende konklusjon. "Den er noe hard," sier Mogstad, "men jeg våger å ta den likevel: 'Det norske folk er et dypt religiøst folk, som er sviktet av sin kirke."

4

det ondes problem, så er det i grunn ikke et problem, men en filosofisk floke, spør du meg. Vi gjør ikke Guds vilje til vår vilje. Slik oppstår synden. Tillater vi den å ekspandere, blir det raskt likegyldighet eller maktbegjær, undertrykking og vold. Der har du katastrofene. Og de er stikk i strid med Guds plan. Men Han ga oss en fri vilje, det skulle være et tegn på menneskets verdighet. Den som sier at Gud ikke skulle gitt oss fri vilje, og dermed risikoen for å velge feil, sier samtidig at Gud aldri burde skapt mennesket.

Sola er ikke lenger synlig over fjellmassivene i Sinai. Men landet hviler ennå i et rød-lilla lys. Skumringstiden er ikke lang, her sør for Kreprens vendesirkel. Beduinene har tent bål ved teltene, og kamele-
ne puster dovent ut etter en lang dag. Hvis jeg hadde spurt en av disse beduinene hva han mener om det ondes problem, ville han sikkert dradd på smilebåndet. Han ville kanskje sagt, som Daidalos til sønnen Ikaros: - Pass deg for sola!

Jeg er på reise, og det er langt hjem. I morgen går veien videre innover i ørkenen, mot fjellet der Gud sa til Moses: - Jeg er den jeg er. Og Moses trodde. Det var gudstroen som førte israelittene ut av Egypt. Uten vår tro kan ikke Gud føre oss gjennom ørkenen til det lovede land.

Husk det, Ikaros.

Seks St. Josephsøstre jubilerer

Den 15. august, på festen for Marias opptagelse i himmelen, var det høytidelig konselebrert messe med preken ved biskop Gerhard Schwenzer i St. Josephsøstrenes kapell i Akersveien i Oslo. Og mottagelse etterpå for de mange som hadde fylt kapellet til randen. Anledningen? Seks Josephsøstre feiret, sammen med familie, venner og menighet, runde år for sin profes, sin løfteavleggelse:

- 60 års profess: *Sr.Françoise Curtelin*, som dessverre ikke kunne være med på festen. Flere generasjoner av St.Sunniva-elever husker henne med varm takk: Av henne fikk de sin første grunnleggende og omsorgsfulle innføring i det franske språk, mange allerede fra 3. skoleår av.

- 50 års profess: *Sr.Victoria Helmschrott* - aktet og velkvalifisert lærerinne gjennom en årrekke ved St. Sunniva skole; også hun har vært med å prege skolens ansikt og dens elever.

- 50 års profess: *Sr.Margrethe Agnes Schneider* - gjennom en årrekke det faste holdepunkt for barna i St. Sunniva barnehage; mange vil huske henne som trofast sakristan gjennom en årrekke i St.Olav domkirke; i dag fremdeles aktiv i eldreomsorgen i bydelen Hammersborg i Oslo.

- 25 års profess: *Sr.Gunhild Abeln* - en av de få søstre i dagens

lærerkollegium ved St.Sunniva; med fast hånd og humør fører hun videre en sterk og verdifull tradisjon ved skolen.

- 25 års profess: *Sr.Marit Brinkmann* - ungdomskatekese og menighetsassistent er to av de mange arbeidsoppgaver sr.Marit har hatt; konvertittundervisning opptar henne også samt, siden i fjor, ledelsen av St.Josephsøstrenes retrettsenter på Nesøya ved Oslo.

- 25 års profess: *Sr.Christa Schwindeler* - tidligere sykepleier ved Vor Frue Hospital i Oslo, senere andre plikter innen helsevesenet, i dag også med i det dyktige søster-teamet ved det vakre retrettsenteret på Nesøya, med særlig ansvar for hus og have.

St.Olav gratulerer hver især av jubilentene.

For å vite noe om oss selv

"Når folk står i kø for sagaspill på Stiklestad og Kristin-spill i Nidarosdomen, hvordan forklarer du det?" Adresseavisen stilte spørsmålet til skuespilleren Frode Rasmussen, som svarte: "Jeg vet ikke om det er historieløshet eller religiøs lengsel som ligger bak. Mest tror jeg det er behov for å få vite noe om oss selv."

Ny utgave av Salmenes bok

Salmenes bok skal utgis i egen utgave, nærmere bestemt i sanglig form og til liturgisk bruk, leser vi i Det Norske Bibelselskaps årsmelding. Gruppen som har ansvaret for dette, er forfatteren Svein Ellingsen sammen med to forlagsredaktører, Elisabeth Eriksen og Åge Haavik. Siste fase i arbeidet: sommeren 1992.

For deg som kan lytte. . .

"Helt siden starten har programposten 'Sånn er livet' vært et kvalitetsprogram, og det blir bare bedre og bedre." Det er Dagbladet som gir programposten i radiens P1 sin fulle anerkjennelse, og karakteriserer det slik: "Her har folk lov å snakke. Så dette er et program for deg som kan lytte og ikke får nervøse trekninger hvis det går mere enn tyve sekunder mellom hver rockelåt. Dette er et program som skriker etter reprise."

Olav Egil Aune: Han glødet for verden og mysteriene

5

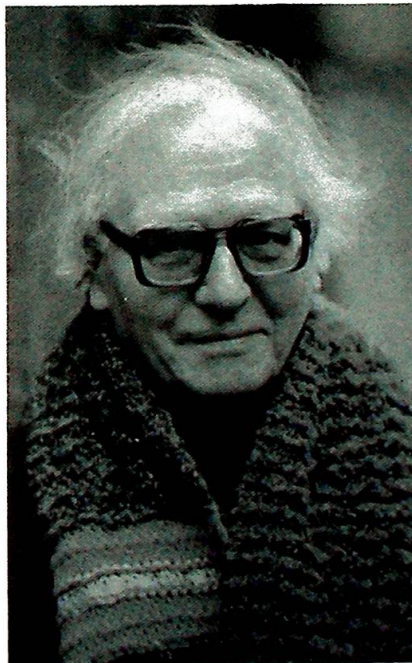
- Kall meg en teologisk komponist, sa *Olivier Messiaen* (1908 - 1992) alltid. Og la til: - Redelig, oppriktig og ved hjelp av det håndverket jeg kan, ønsker jeg å gå inn i de store mysteriene - treenigheten, oppstandelsen, nattverden, sider ved Jesu liv. Ikke for å forklare. Men for å meditere, skape klanger, gi rytme til det som er mitt livs fundament. Nå er han død. Og et av de mest fascinerende, fargerike og ikke minst toneangivende kapitler i vårt århundres musikkhistorie er skrevet ut.

I dette tåkeleggingens århundre med lumre tilnærmelser til en mystikk uten moral, et religiøst føleri uten jordbinding, står den franske komponisten *Olivier Messiaen* tidlig fram som en som intuitivt setter klare grenser mellom gåte og tåke. Troen og Kristusmysteriet er fundament for Messiaens verden, gleden over at Gud er til stede og slår seg til ro hos oss. Gud handlet forsoning i verden, ikke i tåkene. Slik søker Messiaen - som blomstene - sitt utspring i jorden, og vet at skal vi bygge oss et bilde av den verden som seiler avsted med oss, og som vi - om vi ikke vil gå til grunne - må hevde oss overfor, kan det bare skje ved at vi står som bevisstheter i den og kan snakke om den - ikke bare reproducere dens tilstander.

Olivier Messiaen ble født for 84 år siden i Avignon. Faren, *Pierre Messiaen*, var engelsklærer - og godt kjent for sin kritiske oversettelse av Shakespeares samlede verker til fransk. Moren, lyrikeren *Cécile Sauvage*, satte seg tidlig fore å utvikle sønnens artistiske evner og karakter - mens hun gikk gravid, skrev hun samlingen *L'Âme en bourgeon*, som Messiaen senere påsto hadde hatt helt spesiell innflytelse på hans karakter og hele

hans skjebne.

Under første verdenskrig, mens faren var i hæren, bodde *Olivier* sammen med sin mor og bestemor i Grenoble. Fjellene her, naturen og alt som rørte seg, gjorde så sterkt nedslag at vi stadig finner det igjen i verkene hans - sangsyklusen "Haravi", orgelverket "Livre d'Orgue, Catalogue d'Oiseaux" og

For komponisten *Olivier Messiaen* var fuglene "Guds sangere på jorden"

ikke minst i kaskaden av et orkesterverk "Et expecto resurrectionis mortuorum", skrevet - som han sa - "for enorme rom: Kirker, katedraller, ja til og med i friluft og på høye fjell. . ."

Da *Olivier Messiaen* som allerede komponeringsdyktig 11-åring banket på Paris-konservatoriets dør, ante han neppe at han når århundret var omme, ville stå i historien som den mest innflytelsesrike franske musiker siden *Debussy*. Med *Paul Dukas* og *Marcel Dupré* som lærere, hentet han med seg historien inn i en ny tid; med elever som nåtidsgigantene *Pierre Boules* og *Karlheinz Stockhausen* sørget han for at den fortsetter. Om enn langt på siden av hans eget spor.

*Olivier Messiaen*s lyttende univers nærmer en seg best med *Debussy* i bakhodet. Anti-symfonisk som den er, i tradisjonell forstand - de store symfonikere fra forrige århundre skimtes bare som kulisser og hildringer i Messiaens verden. Derimot høster han fruktbar inspirasjon der fruktene finnes: Fremfor alt og over alle ting for katolikken *Messiaen* - i den hellige skrift ("som alene inneholder sannheten"), men også hos *Shakespeare*, *Claudé*, *Reverdy* og *Eluard*, fra sin mor - som nevnt fra *Debussy* og "hans briljante *Pelléas et Mélisande*, fra gregoriansk sang, indiske rytmer, russisk musikk, *Dauphiné*-fjellene ved Grenoble, sant å si fra alt som er farget glass og regnbuer", for å sitere komponisten.

Harmoniene, fargene, rytmene karakteriserer Messiaens musikk. Rytmer som en slags motsats til militærmusikk. I Messiaens verden

Ved vuggen til Vestens kunstmusikk
 Under årets Olavs dager i Trondheim hadde stiftelsen *Amici Cantus Gregoriani Nidarosiae* (Den gregorianske sangs venner i Nidaros) innbudt til "sangverksted" Oppslutningen ble langt større enn arrangørene hadde våget å forvente: hele 40 deltakere fra Norge, Sverige, Finland og USA. "Gregorianikk er ikke bare for kirke-

musikere, det er vuggen til Vestens kunstmusikk," fastslår Anne Kleiven og Petra Bjørkhaug i arrangørkomitéen.

Som organist og musikk lærer har begge fattet stor interesse for gregoriansk sang og arbeider sammen med resten av stiftelsens medlemmer for etablering av et gregoriansk senter i den 'nye' erkebisppegården i Trondheim. VÅRT LAND

Stiklestad - fra stridsplass til samlingssted

"Den gamle middelalderkirken fra 1189 har vært flittig brukt denne uken, til konserter og gudstjenester. Tirsdag kveld ble den økumeniske Olavsvaka arrangert for tredje år på rad med en statskirkeprest og en katolsk prest," meldte Aftenposten i forbindelse med årets Olsokfeiring på Stiklestad og noterte videre: "På Stiklestad reiste katolikken under høylydte protester fra lutheranerne et kapell. Sigrid Undset

6

er rytmene ujevne - som hjerteslagene, de er jevne når man hviler, men varierer ellers i forhold til aktivitet og følelsesliv. Havet har rytmer, bølgene - de er aldri like. - Mine rytmer, sier Messiaen, - bygger på ujevne verdier: De skal følge vindens og kroppens kast.

Han ser også farger i musikken. Konkrete farger. - Etterhvert har jeg funnet ut at en viss sammenstilling av toner gir den samme sammensetning av farger, sa han. - Transponerer du denne klangen oppover i skalaen, blir fargene blekere - inntil de ender i hvitt. Transponerer du nedover, går det gradvis mot sort. Disse tingene bruker jeg bevisst for å fremkalle opplevelse. . .

Selv har Messiaen i en samtale med kritikeren Claude Samuel artikulert tre hovedimpulser i sitt liv

som komponist. Først, og for Messiaen den viktigste: En indre trang til å uttrykke de teologiske realitetene i den romersk-katolske tro. For det andre vil han peke på den menneskelige kjærlighets potensiale til å overstige jordiske begrensninger - en refleks, ble riktignok, av den guddommelige kjærlighet. Og for det tredje en ærefrykt for naturen, som best og mest helhjertet gir seg uttrykk gjennom hans livslange entusiasme for fuglenes sang.

- Folk som aldri har vært oppe klokken fire om morgenen og hørt fuglesangen, forvirres ofte av min musikk. Fuglene er de største av alle kunstnerne. Hver fugl har sin egen estetikk, og hver fugl har sitt eget repertoar som de utvider med årene. Om våren husker fuglene sangen fra året før - og lager nye.

Etter nitid forskning gjennom et langt liv er jeg ikke i tvil: Fuglene synger ene og alene for å reflektere den estetiske opplevelsen av naturskjønnheten, av skaperverket, sier Messiaen i et intervju. Og legger ydmykt til: - Fuglesangen er min tilflukt. I mørke timer, når min udueligighet brutalt avslører meg, og jeg ikke ser noe bak tonene som kan rettferdiggjøre så mye arbeid, da går jeg inn i skogen, ut på markene, opp i fjellene, ut til sjøen, blant fuglene. . . der er det musikken bor - den frie, anonyme musikken, improvisert for gledens skyld. .

For Messiaens er fuglene Guds sangere på jorden. På samme vis ville han være det. Som organist i Sainte Trinité i Paris gjennom to mannsaldre, som komponist og medskaper, som professor og lærer for et utall elever ved Paris-konservatoriet.

- Men gudstjenesten er min plattform, understreket han gjerne. 'Herfra' skrev han de store orgelverkene, instrumental- og kammermusikk ellers og de store orkesterverkene, gjerne knyttet tett opp til direkte sitater fra Bibelen. Et livsverk som kulminerte i en fire timer lang opera om den hellige Frans av Assisi (1983) og orgelverket "Livre du Saint Sacrament" (1984). Det siste er en glødende sak om verden og mysteriene, om Gud på jorden og i himmelen, om sakramentet med stor S. Nærmest sammenligner en med diamanten, atten slipte flater (satser) som hver for seg og sammen reflekterer hva hjertet har sett. Det er som om Messiaen samler alt, trekker trådene sammen og sier:

I to mannsaldre var Messiaen organist i St.Trinité-kirken i Paris.

var en av drivkreftene i reisningen. I dag er det kirkelige klimaet endret, og det hadde trolig ikke vært nødvendig med to kirker på Hellig Olavs grunn." Sogneprest i St.Torfinn i Levanger, pater Heinz-Josef Catrein, og sognepresten i Verdal, prost Kjell Berg, er enige om at det er grunn til å utvide det økumeniske samarbeidet.

"Den nye situasjonen på Stiklestad med kulturhuset er også en ny utfordring for kirken," sier Berg, som finner det "naturlig å følge opp tradisjonen fra pave Johan-

nes Paul IIs besøk i Nidaros", og får støtte av sin katolske kollega.

"Konfesjonene leter etter samarbeid og søker dialog. Stiklestad er et ledd i et slikt samarbeid. Dess mer man nærmer seg, ser man at den religiøse splittelse er en skandale," sier Catrein. Både Berg og Catrein understreker at Kirken på Stiklestad har et stort ansvar for alle pilegrimsturistene som kommer til stedet.

"Det er viktig å hjelpe dem til å erfare at de er kommet frem," sier Berg.

Diplomatiske forbindelser?

Vatikanet har tatt et viktig skritt i retning av opprettelse av diplomatiske forbindelser med Israel: En felles vatikansk-jødisk komité skal nedsettes for å utrede saken. Ifølge Vatikanets pressetalsmann, Joaquin Navarro-Valls, er dette det "første skritt mot det klare mål, å opprette fulle diplomatiske forbindelser". Israels utenriksminister, Shimon Peres, på sin side sier at disse vil komme "raskere enn folk tror".

CATHOLIC HERALD

Messiaen på CD

- dette anbefales:

Olivier Messiaen: Livre du Saint Sacrement
Jennifer Bate (orgel), Unicorn DKPCD 9028/ MUDI (2 CD)

eller

Hans-Ola Ericsson (orgel), BIS 491/492 (2 CD)

- begge innspillingene er innstudert sammen med komponisten. BIS-CDen rommer også opptak av samtlige fuglelåter (fra ornitologiske arkiver) som Messiaen har imitert i verket.

Olivier Messiaen: Haravi (Chant d'Amour et de Mort)

eller

Olivier Messiaen: Poèmes pour Mi. Chants de Terre et de Ciel

Jane Manning (sopran) og David Mason (piano),

Unicorn DKPCD 9034 og Unicorn DKPCD 9094

- Messiaens glødende sangsykluser om kjærligheten som sprenger alle grenser, i henrivende tolkninger ved Jane Manning.

Olivier Messiaen: Livre d'Orgue. Apparation de l'Eglise eternelle. Verset pour la Fête de la Dedicace, Jennifer Bate (orgel), Unicorn DKPCD 9028 (1 CD)

- instrumentert sammen med komponisten på orgelkrakken i den store Beauvais-katedralen. Utsøkt lyd og romklang.

Olivier Messiaen: Quatuor pour la Fin du Temps (Endetids-kvartett)

Christoph Poppen (fiolin), Wolfgang Meyer (klarinet), Yvonne Loriod (klaver), Manuel Fischer-Diskau (cello), EMI 7 54395-2 (1 CD)

- nyinnspilling av et av Messiaens mest spilte verker med Messiaens hustru, Yvonne Loriod, ved klaveret.

Olivier Messiaen: Turangalila-symfoni, Yvonne Loriod (klaver), Orchestre de la Bastille, dir. Myung-Whun Chung, DG 431 781-2 (1 CD)

- Messiaens mektige orkesterverk innstudert sammen med komponisten.

Når alt kommer til alt, er det dette jeg tror på.

Så får historien dømme. At en av verdensmusikkens mest sentrale skikkelser la ned pennen for godt denne våren, er neppe mange i tvil om. Ja, kristentroens, for den saks

skyld. Da den store polske komponisten Krzysztof Penderecki for en tid siden ble spurt om det fantes komponister av interesse og betydning for vår tid, svarte han: Ja, en - Olivier Messiaen, den eneste som har ånd, ikke bare teknikk. ●

Spennende utfordring!

Søster Mette André sen o.p., som i juni i år pakket sammen etter 12 års innsats ved Kateketisk Senter i Oslo, de siste fem som leder, pakker i disse dager kofferten og setter kursen for Brussel og nye oppgaver. På oppdrag fra dominikanerordenen skal hun være med på det EF-tilknyttede prosjektet SPECE, som står for "Spiritualité et Culture en Europe".

"Jaques Delors henvendte seg for en tid siden til kirkene for å få dem med på byggingen av det felles europeiske hus - med vinkling på det kulturelle og spirituelle som sitt spesielle område," forteller sr. Mette til St.Olav. "Min orden har arbeidet med dette et års tid, og har altså bedt meg om å være med i en stab på fire som nå skal begynne å sette prosjektet ut i livet. Jeg har vært i Brussel og snust litt på det, og det er en spennende utfordring! I første omgang dreier det seg om en prøvetid, så får vi se hvordan det går."

Hva arbeidet konkret kommer til å bli, vet sr.Mette ennå ikke så meget om, men "det kommer bl.a. til å ha med kontaktskapende virksomhet og økumenikk å gjøre. Når det gjelder dette siste, skulle min norske erfaring være nyttig ballast: Jeg har fartstid både i statskirken og i den katolske. Og i hvert fall én post på programmet er allerede klar: et seminar for spesielt innbudte om økonomi og humanisme."

Tyrkia: et lite lyspunkt

Torturen fortsetter i Tyrkia, men lokale menneskerettighetsaktivister har endelig fått lov til å åpne rehabiliteringssentre hvor torturofre får behandling for skadene, melder Amnesty Nytt. Den tyrkiske menneskerettighetsstiftelsen jobbet i flere år i det skjulte med å hjelpe torturofre. I fjor kunne de offisielt åpne flere rehabiliteringssentre: i Ankara, Istanbul og Izmir.

Ved hvert av sentrene er en eller to psykologer fast ansatt og ansvarlige for driften. Ved siden av jobber over 200 andre leger og psykologer for organisasjonen på frivillig basis, uten noen form for godtgjørelse. Nærmere 250 torturofre er blitt hjulpet.

Organisasjonen har fått støtte økonomisk fra FN, Europarådets torturkommissjon og en del Amnesty-avdelinger i Euro-

pa. Tyrkiske myndigheter benekter fremdeles at det finnes tortur i landets fengsler, men med godkjennelsen av rehabiliteringssentrene, innrømmer de indirekte at tortur forekommer. Dette er et skritt i riktig retning, men det er få tegn som tyder på at tallet på torturerte virkelig avtar.

Amnesty fortsetter å ta opp de mange tilfellene av mishandling og tortur.

8 Dordi Glærum Skuggevik: Den nye erkebiskopen i Viln

På forsommeren i fjor døde den forrige erkebiskopen i Vilnius, erkebiskop Steponavicius. 3. mars -92 ble Audrys Juozas Backis innsatt som ny erkebiskop og metropolit for Litauen. Han hadde da vært nuntius i Holland siden 1988. Fra å skulle gjete "de gale hollendere" (ikke hans ord!) – skulle han nå overta moderniseringen av den antatt konservative, førkonsiliære kirken i Litauen som han forlot som ett-åring, og bygge bro over til en ungdom oppdratt i ateistiske skoler. Litt av et sprang: Fra det ene ytterpunkt til det andre i den katolske kirken i Europa, både geografisk og mentalt. Oppfattet som erkekonservativ av hollenderne, og som det motsatte i Litauen, kanskje.

Før oppgaven i Holland var Backis plassert i teten i det store "sjakkspillet" Vatikanet spilte mot kommunismen i Øst-Europa. Fransk presse gav tidlig paven æren for kommunismens fall. Norsk presse har vanskelig for å fatte dette ennå, men med også denne delen av Backis' tidligere oppgaver i mente, begynner en å ane betydningen av hans utnevning til erkebiskop i Vilnius: Vilnius er ikke hvor-som-helst, og Backis er ikke hvem-som-helst i det tidligere Øst-Europa.

En skal også ha et øye på at dagens pave er polsk, og erkebiskopen i Vilnius er litauer. Vilniusområdet har vært et stridens eple mellom de to land i en komplisert felles skjebne gjennom historien. Vilnius lå under Polen i mellomkrigstiden (1920–1939). Litauerne fikk ikke lære sitt morsmål i skolen, og både "røde" og "hvite" polske grupper drev sin egen krig med likvidering av litauer i Vilnius i 1944.

Erkebiskopen av Vilnius har hatt ett av sine bispedømmer i Polen nesten helt til Backis kom til Vilnius, og reorganisering ble satt i verk. Selv om Polen har sin egen nasjonalhelgen, St. Stanislaw, har Litauens nasjonalhelgen, St. Cazimir, så stor plass i Polen at mange tror han er Polens nasjonalhelgen. Alt dette tatt i betraktning, begynner en å fatte at innsettelsen av Backis ikke er noen vanlig erkebiskoputnevning. Her løper mange tråder sammen i det punktet som også var østjødernes store kultursentrum, og hvor det jiddiske "Jerusalem" nå får sin renessanse.

Vi møter erkebiskop Backis i hans bolig onsdag i den stille uke. Han er heller ingen vanlig mann personlig. Han røper straks en sterk og fargerik personlighet med sjarm og stor sans for humor. En forstår straks at mannen har en stor arbeidskapasitet, trives best i full fart og tar det meste på strak arm.

Erkebiskpens vita

– Kan De være så snill å presentere Dem for vår norske lesere først, gi et kort oversyn over Deres vita?

– Ja, jeg ble født i Kaunas i 1927. Allerede året etter ble min far sendt som diplomat til den litauiske ambassaden i Paris. Jeg skulle ikke se Litauen igjen før i 1989 – 51 år senere. Min utdanning ble fransk, men min "ésprit" var hele tiden litauisk. Min mor var meget aktiv i det litauiske flyktningsmiljøet i Paris, som hadde tilhold hos jesuitene i Rue de Grenelle. Det var en meget aktiv menighet.

– Jeg fullførte fransk skolegang og begynte å studere matematikk på universitetet. Mitt neste fag ble filosofi i 2 år og dermed bar det til Roma i 1957 – til jesuittenes litauiske fakultet St.Cazimir. Så ble det jo Gregoriana da, med lisensiat i teologi. Jeg ble presteviet i Roma 28.3.61 – med tilhørighet til bispedømmet i Kaunas. Vi ble som prest knyttet til våre bispedømmer for å være klar til å ta fatt der, i tilfelle situasjonen skulle forandre seg slik at kirken igjen kunne operere fritt.

– Etter dette arbeidet jeg med unge litauere i USA i 5 mndr. Min far oppholdt seg i USA fra 1960 til 1988 som rådgiver for eksillitauere.

– Det bar nå tilbake til Roma, hvor jeg studerte kanonisk rett. Det ville jeg ikke. Jeg ville være prest, og det sa jeg også til mine overordnede. "Men, De vil jo tjene kirken?" sa de, "og dette er den tjenesten vi helst ser De gjør." Jeg kunne ikke nekte og avsluttet kirkestudiene med doktorgrad i 1964. Dette var et ledd i internasjonaliseringen av diplomatiet ved Den Hel-

Når Gud er livets suverene Herre. . .

“Det var vel Sigurd Hoel som like etter siste verdenskrig utalte at ‘Europa vil ikke tåle å bli avkristnet’.” Det er Magne Sæbø, professor ved Menighetsfakultetet, som minner om dette. “Man kunne spørre om de raskt økende selvmord - ikke minst blant unge - er blitt tegn på sannheten i Sigurd Hoels ord,” noterer Sæbø. Som føyer til at “i spørsmål om liv og død og om

selvmordets problem er Bibelens Job mer aktuell enn noengang: For når Job i sin første store klage forbanner sitt liv og lengter intenst etter døden, er det i hans bitre klage - overraskende nok - likevel ikke skygge av selvmordets mulighet. Når Gud er livets suverene Herre, er det bare han som gir liv - og tar det tilbake.”

AFTENPOSTEN

Europeisk

“Ei bok kan ikke betegnes som europeisk bare fordi en forfatter fra Drammen drar til Paris og skriver en roman om sitt opphold der.” sier forfatteren Jon Fosse til Dagbladet. “Den er muligens europeisk hvis forfatteren fra Drammen har lest Proust, Joyce, Kafka og Beckett.”

ius – “som Moses i ørkenen”

9

lige Stol. Dette var konsiltiden, og en skulle ikke lenger ha alle stillinger bekledd med italienere.

– Nå fulgte 10 år med tjeneste i nuntiatorene i forskjellige land: Filippinene, Costa Rica, Tyrkia og Nigeria. I 1974 kom jeg tilbake til Roma og arbeidet med mellomstatlig arbeid i Statssekretariatet. I 1974 ble jeg sekretær under Casaroli og fikk som oppgave å arbeide spesielt med statene i Øst-Europa. Dette utenrikstjenestearbeidet dreide seg primært om sikkerhetsarbeidet i Europa og menneskerettigheter – med vekt på respekt og trosfrihet for kirkens tjenere. Helsinki er jo der et sentralt sted.

– Min første reise inn i Sovjetunionen skjedde i 1988 i anledning 1000-årsfesten for kristningen av Russland.

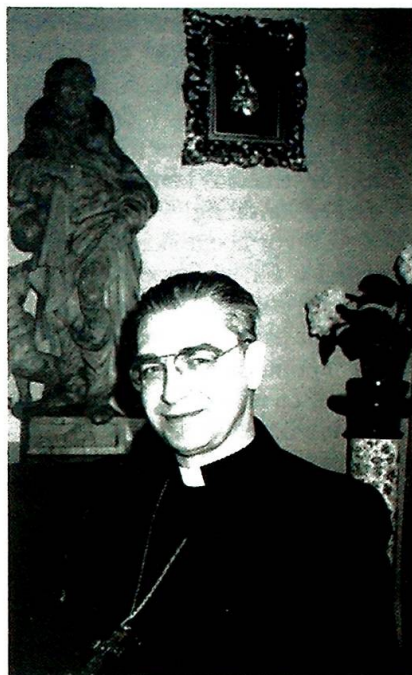
– Kunne De besøke Litauen den gang?

– Nei.

– Når kom De til Litauen da?

– I 1989 ble jeg invitert av biskopene i Litauen på et 14-dagers besøk i anledning festen for Jomfruen av Siluva, som foregår hvert år 8. september. Da var jeg i mellomtiden blitt bispeviet av paven selv, 4. oktober 1988, og innsatt som nuntius i Holland.

– Jeg besøkte Litauen på nytt i september 1990 og så i anledning Vatikanets opprettelse av diplomatiske forbindelser med de baltiske land – i desember 1991. Jeg var også her i juni -91 på begravelsen til min forgjenger. 3. mars -92 ble jeg innsatt som erkebiskop. Utnevnelsen skjedde julaften -91. Paven trakk ut utnevnelsen, han sa han ville gi den som julegave til litauer-

Den nye erkebiskopen i Vilnius: - En må trå varsomt i tradisjonene.
Foto: Dordi G. Skuggevik

ne. Utnevnelsen var en enstemmig avgjørelse av de litauiske biskopene. Jeg hadde jo arbeidet 14 år i Vatikanet, jeg kjente alle litauiske prester og biskoper, og de kjente meg.

Eksillitauerens identitet

– Hvordan kjentes det å komme hjem igjen? Føler De at Deres identitet er fransk eller litauisk?

– Jeg har aldri følt at min identitet var fransk. Men jeg føler meg svært hjemme i fransk kultur, selvfølgelig. Jeg har jo min oppvekst og grunnutdannelse fra Frankrike, og min familie bor der nå, men jeg forlot Frankrike 20 år gammel – i 1957. Heldigvis har jeg beholdt det litauiske språket. – Jeg skal forøv-

rig lære meg polsk nå, og også noe russisk for bruk her. Så, min umiddelbare reaksjon var: Endelig hjemme! Slik følte jeg det fra første øyeblikk. Både mentalitet og språk var – hjemme! Det var ikke mye annetledes enn slik jeg kjente det gjennom mine foreldre.

– Det var på en måte skjebnen det å komme hjem igjen etter et internasjonalt liv. Ved min bispevielse hadde jeg tatt mottoet “*Sub tuum praesidium*” som jeg hadde sett skrevet i det litauiske kapellet i Roma – og på den tiden var jeg ikke klar over at det er innskriften på Maria-tårnet i Vilnius. Det er et tegn i ettertid.

Kirken i Litauen i dag

– Hvordan er situasjonen i kirken her nå?

– Rent organisasjonsmessig ble det foretatt en del endringer før jeg ble innsatt som erkebiskop. Det er fremdeles to erkebiskoper i Litauen: Erkebiskopen i Kaunas, som også er kardinal, og erkebiskopen i Vilnius, som er Litauens metropolit. Nuntius for de baltiske land er spansk, monsignore Justo Mullor Garcia. Han bor i samme hus som jeg i Vilnius.

– Før hadde Kaunas 4 bispedømmer, og Vilnius 3. Ett av bispedømmene under Vilnius lå i Belarus (Hviterussland), og ett lå i Polen. Nå ligger alt vårt kirkelige territorium innenfor Litauens politiske grenser. De bispedømmene som tidligere lå i Polen og Hviterussland, ligger nå under erkebiskoper i de respektive politiske enheter, så siden 1990 korresponderer kirkelige grenser med de politiske.

Paven pålagt to måneder ro
Pave Johannes Paul II har avlyst alle private og offentlige audienser inntil videre, melder Vatikanet. Legene har beordret to måneders ro for den 72 år gamle paven som i juli ble operert for en godartet svulst. Hans reise i Latinamerika i anledning av Columbusjubileet og den latinamerikanske bispekonferanses møte i oktober er kuttet ned til å omfatte bare ett land, Den dominikanske republikk, og ikke fem, som opprinnelig planlagt.

CATHOLIC HERALD

Kritikk av vestlig flyktningepolitikk
Det er "uforståelig" at to millioner flyktninger fra det tidligere Jugoslavia ikke finner bolig, arbeid og mat på verdens rikeste kontinent, sa biskop Alois Wagner, leder for den pavelige hjelpeorganisasjon Cor Unum, under FNs Genève-møte om flyktninger i august. Han beskyldte de vestlige regjeringer for dobbeltmoral: "Da folk kom som gjestarbeidere, var de velkommen hos dere. Nå kommer de som undertrykte, og hva slags gjestfrihet møter de nå?"

CATHOLIC HERALD

Vatikanveto mot delegater

Det meldes fra Brasil at Vatikanet har nedlagt veto mot at den pensjonerte, progressive biskopen av Bauru, Candido Padin, deltar som delegat ved den latinamerikanske bispekonferanses møte i Santo Domingo i oktober. Vatikanet har også utnevnt sine egne konservative kandidater i tillegg til de bispevalgte. Vatikanet hevder at biskop Padin i egenskap av pensjo-

– Det er vel viktig at det var en pave fra Polen som utførte denne reorganiseringen, med tanke på tidligere kontroverser mellom polakker og litauere?

– Ja, nå kan ingen skrive til paven og klage! Det er i det hele tatt ikke så lett å skrive til paven for å klage. De vet jeg treffer ham ofte, og at vi har nær kontakt. (Erkebiskopen ler, og humoren glitrer i det direkte blikket.)

– Ellers vil jeg si om vår situasjon i dag – at vi har en sterk folkelig basis å bygge på. Den må respekteres. En må trå forsiktig i tradisjonene. Det finnes en folkelig strøm til fordel for kirken. Men de unge i intelligentsiaen har ingen kontakt med kirken. Den intellektuelle klasse har respekt for kirken, men kjenner den ikke, har ikke vært der, har ikke fått noen opplæring. De liberale intellektuelle er ikke imot kirken, men de har ingen kunnskap.

Kirkens nære fremtid

– *Hvordan ser De da den nære fremtid?*

– Fremtiden avhenger nå av å åpne kirken. Vi har erklært året for å være "Den levende menighets år".

– Først dette året er altrene blitt snudd mot menigheten her. (I katedralen ble alteret snudd uken før Backis kom. Og i Vilnius' eldste kirke, som ligger i hagen hvor erkebiskopen bor, er alteret fremdeles ikke snudd.)

– Prestene er isolert og mistenksomme. Unge prester er også isolert. Deres holdninger til religion isolerte dem allerede i skoletiden. De ble isolert av kommunistene. Bare kolaboratørene fikk store kirker i hovedstaden. Det er mye folk med

god vilje. Vi må åpne kirken og ta imot dem. Vi befinner oss nå som israelerne ved utgangen av Egyptens land – man er i ørkenen, og man klager som folket til Moses!

Det er frihetens læretid.

Det er vanskelig!

Og – hvor åpent skal det bli? Ja, – moralsk for eksempel – en må ta stilling til pornografiens inntog etc.

Kirken har de samme problemene som politikken.

Det er en utfordring!

Redde dette – eller miste alt hos ungdommen!

Kirken må finne språket.

Prøven er sektene. Der er Sverige verst. (Backis løper inn på kontoret og kommer igjen med et hefte for å kunne navngi den han tenker på.) Her har vi mannen: Ulf Ekman fra Uppsala! Han er den mest aggressive på oss her. Herlighetsteologien han og andre kommer med, har stor suksess nå her i Litauen. Over natten blir folk lovet lykke og fremgang. Lidelsens verdi har ingen poenger mer. Men – jeg må jo gjøre tjeneste i skriftestolen p.g.a. prestemangel her – og jeg vet gjennom det arbeidet at det finnes mye fin og seriøs ungdom. De møter godt forberedt til skriftemålet. Men, kirkens bilde utad er for rigid.

– For å møte ungdommen må vi gjøre noe med mangelen på lærere i katekese. I 2 år har det nå vært tillatt å undervise religion i skolene, men mangelen på pedagogisk utdanning er et stort problem.

– Vi finner samme problemet med prestene: Seminarene har forsømt prestenes forberedelse rent pedagogisk til å kunne arbeide fruktbart

med legfolket. Prestene kan ikke bare være kultforvaltere. De må åpne seg mot folket. De må forbedre og undervise folk for ekteskapet. De må undervise foreldre i forbindelse med dåp. En kan ikke bare døpe en 7–8-åring i full fart – uten dåpsforberedelse og skikkelig registrering.

– Rent praktisk mangler kirken forsamlingslokaler. Vi har det gamle mønsteret kirke/prestebolig, men vi har ikke lokaler for sosiale aktiviteter.

– Troen er uforløst i sosialt arbeid her i landet. Hengivelsen til nattverden og Jomfruen har reddet troen i Litauen, og familiene har forvaltet den kristne arven.

– Det menneskelige her er rent, spontant og likevektig. Det er i merkelig grad beholdt uten opplæringsmuligheter. Litauen har beholdt det fint menneskelige. Det er det positive her hvor det byråkratisk er tungt å arbeide. Vi har tro i Litauen, men ingen struktur.

– Jeg tror på ungdommen og en vakker fremtid for Litauen, for det eksisterer en trobasis her.

Den amerikanske ambassadør

Erkebiskop Backis unnskylder seg med at han må forlate stuen hvor vi sitter for å ha et kvarters møte på kontoret med den amerikanske ambassadør som kommer på formell presentasjonsvisitt. Både amerikanere og andre er nok fullt klar over at Backis vil være en nesten viktigere mann enn presidenten i årene som kommer. Han vil ikke bare være åndelig leder for nesten hele befolkningen, men også Litauens viktigste kilde for kunn-

nist er 'ikke valgbar', mens bispekonferansen hevder at han, ifølge kirkeretten, kan velges av bispesynoden som har høyere status enn Santo Domingo-møtet. Det har også vært tautrekking om forhåndsdokumentet for møtet: Roma har krevd modifikasjoner i teksten, ifølge "The Tablet".

Både presidenten og visepresidenten i den latinamerikanske bispekonferanse -

sistnevnte skal lede oktobermøtet - har protestert mot Vatikanets avgjørelse, men forgjeves. Biskop Padin hører til de meget aktive innen bispekonferansen. Det hører med til bildet at han under det skjelssettede bispekonferansemøtet i Puebla i 1979 gjorde oppmerksom på at Vatikanet på etterskudd endret tekster vedtatt av biskopene.

Støtter vedtak om intervensjon

"Slik jeg ser det, har FN både rett og plikt til å intervensere i Bosnia for å avvæpne dem som ønsker å drepe," sa kardinal Sodano, Vatikanets 'utenriksminister', på pavens vegne i et møte med journalister i kjølvannet av FN-resolusjonen. "Det dreier seg ikke om oppfordring til krig, men om å avverge krig. Vi støtter FN-initiativet om å intervensere med humanitær hjelp."

THE TABLET

skaper om, og erfaringer med moderne vestlige demokratier og kultur – og ikke minst vil hans erfaringer i mellomstatlig arbeid på høyt diplomatisk plan komme hans fedreland til gode. – Backis kommer inn igjen, og slår over fra engelsk til favorittspråket – fransk.

Fra Holland til Litauen

– Vi kjenner alle til situasjonen i Holland De ble satt til å ordne opp i, vi kjenner en god del til forholdene i Litauen. Bare én av disse oppgavene er nok for én mann i ett liv. De ser ut til å være i flott form. De er uten tvil en mann som trives med store utfordringer. Men – hvordan har De opplevd den mentale reisen det må ha vært å komme fra Holland til Litauen – fra den ene åndelige ytterkant av kirken til den andre? Vilnius i dag er ikke hvor-som-helst, og De er ikke hvem-som-helst!

– Først: Jeg elsker hollendere! Jeg vil ikke kritisere! Men – i Holland lider teologien av forurensning. Mange går med sigar i kirken i Holland. Det dreier seg om "human rights" i dag – om menneskerettigheter. Det dreier seg ikke lenger om Kristus. I Holland er kirken superorganisert, den er sosialt engasjert, men troen mangler. Hos oss i Litauen er det omvendt.

Påskemorgen i Vilnius

I påsken fylles katedralen i Vilnius til trengsel under messe etter messe. Under oppstandelsesmessen påskemorgen er det umulig å få hånden ned i lommen etter lommestørkleet, og det er komplett umulig å få til å dele ut nattverden til alle. 10%

kommer kanskje til. Resten står som sild i tønne og gir opp, eller venter til de fleste er ute og prestene kommer med nattverden til dem som venter inn i neste messe for å kunne delta i nattverden. Som nordmann reiser en hjem med et sterkt korrektiv til eget liv i eget land. Opplevelsen forklarer tydeligere enn ord hvilken virkelighet erkebiskop Backis er kommet hjem til fra de sigarrøykende i Holland.

Når en passerer sakristiet på vei ut, vet en at der inne befinner seg i øyeblikket både Litauens president og Litauens metropolitt.

Det tar lang tid før Landsbergis kommer ut til bilen. Da er også statsministeren på 35 år med. Selv om kardinal Sladkevicius nettopp understreket sterkt at kirken ikke er noen statskirke i Litauen, så sa han også at kirken støtter dagens regjering, fordi den er kommet demokratisk til makten. Erkebiskop Backis er en stor gave til sitt land. Han er svar på mange bønner, men "ikke alle likte at jeg kom", sier han. Noe mer sier han ikke, men alle vet at det er kommunistene som ikke likte det.

Det viste seg under påskemessene at denne mannen også i særdeles grad er prest.

Katolske byggeplaner I

"Vi trenger ganske enkelt mer plass," sier Berit Müller, formann i menighetsrådet i St.Hallvard menighet i Oslo. "Og nå skal det bygges på, nytt og større menighetslokale og kjøkken samt nye lokaler til Fransiskus-hjelpen, vi går sammen om prosjektet. Et makeskifte med naboen, borettslaget, har gitt oss tomten vi trenger, slik at vi kan hekte den nye fløy på kirken og klosteret, og Kjell Lund, menighetens 'husarkitekt' står for utvidelsen. Bygningstillatelsen ligger på bordet, og jeg kan berolige byens naturvernere med at vi har lovet å gjøre vårt beste for å erstatte et par store trær som må ofre livet for våre plassbehov: Vi skal plante nye, så store som mulig."

Katolske byggeplaner II

Stor glede blant søstrene i verdens nordligste kloster, Karmelklosteret i Tromsø: I sommer kom tilsagn fra Tromsø kommune om tomt til nybygg. For - vigsel og klausur og klosterregler til tross - et noe kronglete Tromsøhus av litt eldre årgang er ikke det som er best egnet som hjem og arbeidssted for karmelsøstre, og i Tromsø er det over ti av dem.

Men nå blir det tomt med utsyn mot fjord og fjell og midnattsol og - best av alt - plass til kjøkkenhage! Viktig for søstre som er vegetarianere og hageelskere, og som ønsker å være så selvberget som mulig. Arkitekten er i gang med det forberedende arbeid, lyder det glade budskap fra Karmel. Men det er et stykke frem - det trengs bl.a. også penger for å bygge. . .

Vi har ikke presset Boff!

I et brev til en gruppe teologer, som har kritisert behandlingen av Leonardo Boff, skriver fransiskanernes generalminister, Hermann Schalick, at fransiskanerordenen ikke har presset Boff til å gi opp sin prestetjeneste eller til å tre ut av ordenen. Han understreker at det dreier seg om "en meget kompleks livsbeslutning" fra Boffs side. Helt til siste fase har det, i forholdet mellom ham og Boff, dreiet seg om en

"meget personlig, differensiert oppklaringsprosess - båret av gjensidig tillit".

Schalick sier at han i de siste månedene to ganger har vært i Brasil i sakens anledning, og at han er overbevist om at det fortsatt ville vært plass til teologen Boff innen fransiskanerordenen, om Boff selv hadde ønsket det - "en plass i frihet, uten forfølgelse, om enn ikke nødvendigvis uten gjensidige kritiske spørsmål."

CHRIST IN DER GEGENWART

Vi skylder ham stor takk!

"Store deler av kirken har mottatt budskapet om Boffs utreden av prestestanden og fransiskanerordenen med beklagelse, til dels rystelse," skriver bladet "Christ in der Gegenwart" i en redaksjonell kommentar. "Uansett hva de endelig utslagsgivende grunner for Boffs beslutning har vært - i dette virvar av psykologisk press, indre intriger, også innen den brasilianske kirke, samt ytterligere personlig-private hensikter - er det klart at man lenge har kunnet spore en radikaliserings av Boffs

12 Leonardo Boff: Til mine reisefeller på håpets reise

Den kjente og omstridte brasilianske frigjøringssteologen *Leonardo Boff* har besluttet å tre ut av fransiskanerordenen og slutte som prest. Vi gjengir hans åpne brev av 28. juni i år i sakens anledning, noe forkortet. Både Boffs navn og striden omkring ham turde være kjent for våre lesere fra artikler og notiser i de senere år.

Det finnes øyeblikk i livet hvor man - om man skal være trofast mot seg selv - må forandre seg, skifte posisjon. Jeg har forandret meg, skiftet posisjon. Slaget står fremdeles om det samme, men jeg befinner meg nå i en annen skyttergrav. Jeg forlater prestegjerningen, men ikke Kirken. Jeg trer ut av fransiskanerordenen, men fjerner meg ikke fra Frans av Assisis' ømme, broderlige drøm. Jeg vil fortsatt og stadig være teolog av arten katolsk og økumenisk, kjempe med de fattige mot armoden og for frigjøring.

Og her, mine reisefeller på veien, har dere begrunnelsen for min beslutning:

La meg først si at jeg trer ut av fransiskanerordenen for å bevare min frihet og for å fortsette det arbeidet som man stadig har lagt alvorlige hindre i veien for. I over 25 år har jeg måttet kjempe for å få utføre dette arbeidet. Å være utro mot det som gir mening til ens liv, innebærer tap av verdighet og tærer på integriteten. Noe slikt vil jeg ikke, og jeg tror heller ikke Gud ønsker det.

Noen ord av José Martí, betydningsfull kubansk tenker i forrige århundre, trenger seg på: "Det er ikke mulig at Gud inngir et menneske tanker, og at en biskop, som

ikke er Gud, forbyr vedkommende å uttrykke tankene."

Men la oss se litt på min reise. Siden 70-årene har jeg, sammen med andre kristne, prøvd å koble evangeliet til sosial urettferdighet, knytte ropet fra de undertrykkede til livets Gud. Av dette ble frigjøringssteologien født, den første latin-amerikanske teologi med relevans for hele verden. Ved hjelp av den prøvde vi å gjenoppdage kristentrosens frigjørende krefter og gjøre "det foruroligende minnet" om Jesus nærværende for å bryte den jernringen som har holdt den latinamerikanske kristenhet fangen: de mektiges egeninteresse.

Dette vågestykket satte oss i skole hos de fattige og utstøtte. De evangeliserte oss. Vi ble mer menneskelige og mer følsomme overfor deres lidelser. Hellig vrede ble til solidaritet og engasjert refleksjon. Sammen med dem har vi tålt bakvaskelse fra de sosiale lag som i tradisjonell kristendom finner en alliert i kampen for å bevare sine privilegier; man foregir å opprettholde orden i samfunnet, mens det i virkeligheten dreier seg om ren og skjær uorden for det store flertall av samfunnets medlemmer. Vi må også tåle anklager fra våre brødre i troen om vranglære og om underhåndsavtaler med marxismen.

Leonardo Boff: - Jeg er fremdeles teolog av arten katolsk og økumenisk.

Jeg har alltid ment at en kirke kun er i overensstemmelse med seg selv når den, i sitt eget indre liv, hever seg over strukturer og praksis som innebærer diskriminering av kvinner, 'nedtoning' av legfolket, mistillit overfor friheten og den demokratiske ånd, og som innebærer en altfor sterk maktkonsentrasjon i geistlige hender. (-)

Vi er ikke mot et hierarki. Men hvis det skal finnes et hierarki, fordi det er en legitim kulturell nødvendighet, må det alltid, i tråd med sunt teologisk resonnement, være et tjenende hierarki. Hvis det ikke er det, hvordan kan vi da hevde at Kirken er et bilde på treenigheten hvor det - og det er vi blitt undervist om - ikke finnes noe hierarki fordi guddommens personer er like i verdighet, godhet og makt. Hvor er Jesu drøm om et fellesskap av brødre og søstre når så mange kaller seg fedre og herrer, mens Jesus uttrykkelig sier at vi har bare én Far og én Herre og Mester (jfr. Matt 23,8-9)?

kirkekritikk - fremfor alt av det romerske læreembedet; i tillegg også en viss resignasjon fordi det, alle pavelige utsagn om å 'prioritere innsatsen for de fattige' til tross, er tegn på at det snarere er krefter med et 'før-konsiliært' kirkebilde som er blitt styrket i det siste - et syn Boff ikke er alene om. (-)

Men det skrik fra de fattige som har beveget Boff, og som han har formidlet så det sved, er ikke forstummet. Mannens personlige tragedie må ikke la oss glemme den spiritualitet Boff har inspirert til, og

som han selv levde. Kanskje burde man nettopp nå - hinsides kirkekritikken - gjenoppdage det 'egentlige', det som har gjort hans teologi og fromhet så dynamisk, og som har beriket hele kirken, f. eks. hans arbeider om vår verdens sakramentale struktur og den Gudserfaring den rommer, om frelsesverket, hans lære om Gud og forløsningen. Uansett hvordan hans personlige skjebne videre vil bli, og hinsides alle gjensidige beskyldninger står følgende fast: Vi skylder ham stor takk."

Vi kaster mat - Namibia sulter

Namibias befolkning ville i teorien kunne leve tre måneder på matmengden nordmenn kaster på ett år. 173 000 tonn korn er det som skal for å avverge sultkatastrofen i Namibia ett år. Norske husholdninger kaster tilsammen 300 000 tonn mat i samme perioden. Minimale mengder av dette blir brukt til dyrefor. Resten går rett på søppelfyllinga. VÅRT LAND

Den måten kirken er organisert på i dag (det var ikke alltid slik), skaper og opprettholder ulikhet i stedet for å fremme den broderlige og egalitære fremtidsvisjon Jesus og apostlene hadde.

Ut fra slike synspunkter, som forøvrig er en del av kristendommens profetiske tradisjon og av tankegangen hos reformatorer fra Frans av Assisi av og fremover, ble jeg satt under streng overvåking av læremyndighetene i Vatikanet. Direkte eller ved hjelp av mellommenn med autoritet, ble denne overvåkingen til en slags skrustikke som stadig ble strammet til; mitt arbeid som teolog, lærer, rådgiver og skribent ble etterhvert nesten umulig. Fra 1971 av har jeg stadig mottatt brev, advarsler, blitt pålagt restriksjoner og straff. Si ikke at jeg ikke har samarbeidet. Jeg besvarte alle brev. To ganger har jeg forhandlet om midlertidig å la meg fjerne fra min lærestol. I 1984 stod jeg i 'dialog' med den romerske kirkes øverste læremyndighet. I 1985 godtok jeg den tekst som fordømte flere av de meninger jeg tidligere hadde gitt uttrykk for. Og så (i strid med kirkerettens ånd, siden jeg hadde godtatt alt) ble jeg pålagt en periode med 'respektfull tausheit'. Jeg godtok også det fordi, som jeg sa, "jeg foretrekker å vandre videre i og sammen med kirken (de fattiges og basismenighetenes kirke) i stedet for å vandre videre alene med min teologi". Jeg ble deretter fjernet som redaktør av *Revista Ecclesiastica Brasileira* og fra forlaget *Vozes'* redaksjon. De påtvang meg spesielle regler ut over kirkeretten: Alt jeg skrev, måtte gjennom

dobbelt forhåndssensur - ved fransiskanerordenen og ved den biskop hvis ansvar det var å gi sitt *imprimatur*, sin trykningstillatelse.

Jeg godtok alt og underkastet meg. Mellom 1991 og -92 ble jernringen enda trangere. Jeg ble fjernet som redaktør av tidsskriftet *Vozes* (det eldste kulturtidsskrift i Brasil, grunnlagt 1904). Det ble innført sensur av alle publikasjoner fra forlaget *Vozes*. Igjen ble alt jeg selv skrev, både artikler og bokstoff, sensurert - en strengt gjennomført sensur. Jeg måtte også, for et ikke-spesifisert tidsrom, avstå fra all undervisning i teologi.

Min personlige erfaring med læremyndighetens makt gjennom mer enn 20 år er: Den er grusom og uten nåde. Den glemmer ikke, tilgir intet, krever en pris for alt. For å nå sitt mål - å berøve den teologiske intelligens livet - bruker denne myndighet all den tid og alle de midler den trenger. Den handler direkte eller benytter mellommenn eller tvinger ens medbrødre innen fransiskanerordenen til å utøve en funksjon som ifølge loven kun kan utøves av den som har læremyndighet (biskoper og Troskongregasjon).

Jeg føler det som om jeg har møtt veggen. Jeg kan ikke lenger komme fremover. Å gå tilbake ville innebære å ofre min personlige integritet og gi opp den mangeårige kamp.

Ikke alt er tillatt innen Kirken. Og Jesus selv døde for å bære vitnesbyrd om at ikke alt er tillatt i denne verden. Det finnes grenser man ikke må overskride: den menneskelige persons verdighet og fri-

het. Den som hele tiden må bøye seg, kan ikke lenger gå oppreist som et menneske skal. Den hierarkiske kirke har ikke noe monopol på de evangeliske verdier, like lite som fransiskanerordenen er eneste arvtager etter Frans av Assisi. Ved siden av dem finnes det kristne fellesskap og en sterk strøm av fransiskansk brorskap og omsorg som jeg med glede og i frihet vil delta i.

Før jeg eventuelt blir bitter, før jeg ser grunnlaget for kristen tro og kristent håp ødelegges i meg, foretrekker jeg å skifte bane. Ikke retning. Hovedmotivene som har inspirert mitt liv, vil fortsatt være de samme: kampen for Riket som begynner hos de fattige, lidenskap for evangeliet, medlidelse med dem som lider, fortsatt innsats for frigjøring for de undertrykte, bruk av den mest kritiske tanke overfor den mest umenneskelige virkelighet og ømhet overfor hver enkelt del av skaperverket i lys av Frans av Assisis eksempel. Jeg kommer ikke til å slutte å elske Kirkens mysteriøse og sakramentale karakter; søke å forstå, med klarhet og toleranse, dens historiske begrensning.

Vi har i dag utvilsomt en alvorlig krise innen den romersk-katolske kirke. To grunnleggende holdninger står steilt mot hverandre. Den ene tror på makt og disiplin, den annen på tingenes iboende kraft. Den ene mener Kirken trenger orden og legger følgelig all vekten på lydighet og underkastelse. Denne holdning er det særlig ledersektoren innen sentraladministrasjonen som står for. Den annen fløy hevder at Kirken må frigjøre seg, og den setter derfor all sin tro til Åndens virke,

Vatikanet strammer grepet
overfor Latinamerika

"Dette er et nederlag for alle dem som ønsket å fornye kirken - og alt tyder på at Den katolske kirke nå kommer til å stramme grepet ytterligere om Latinamerika. Boff er ikke den eneste som er blitt rammet av Vatikanets vrede," sier Kjell Nordstokke, studierektor ved Diakonhjemmet, til Vårt Land i anledning Boff-saken. Nordstokke tok i fjor sin teologiske doktorgrad på Boffs krikeforståelse.

"Når alliansen mellom Vatikanet og de

konservative katolske krefter i Latinamerika til slutt har lyktes med å presse ham ut, er jeg redd det kan føre til resignasjon og frustrasjon i basismenighetene, blant de fattige. Mange vil tolke dette som nok et tegn på at kirken velger makten fremfor retten," sier Nordstokke. Som mener at "Boff aldri har fått det han har bedt om: dialog med kirkeledelsen. Han er farlig for den katolske maktelite fordi han også har påtalt brudd på menneskerettighetene innad i kirken."

Klar tale

Skrifter av ordensfolk om religion eller moral må godkjennes av ordensledere sammen med den lokale biskop, leser vi i Troskongregasjonens "Instruks om visse aspekter ved bruk av massemediene i troens tjeneste" (mars -92). Og videre: "De troende skal undervises om sin plikt til, i kristen lydighet, å rette seg etter det deres hellige hyrder, som Kristi representanter, erklærer i egenskap av tros lærere eller bestemmer qua kirkeledere."

14

Ånden som virker som et ferment i historien, og i de vitale krefter som - lik godt jordmonn - gir fruktbarhet til det mange århundrer gamle kirkelige legeme. Viktige deler av de perifere kirker i den tredje verden og Brasil står for dette syn. Jeg slutter meg kategorisk til denne holdning for hvem tro er å overkomme frykten, å ha håp for en fremtid for den forsvarsløse blomsten og for de usynlige røttene som holder liv i treet.

Brødre og søstre, reisefeller på håpets reise, jeg håper at mine handlemåte ikke vil gjøre dere motløse i kampen for å bygge et samfunn hvor samarbeid og solidaritet er mindre vanskelig å realisere - for det er det Jesu praksis og Den Hellige Ånds entusiasme ber oss gjøre. La oss håpe at den institusjonelle kirke vil bli mer evangelisk, mer

menneskelig og mer engasjert i frihet og frigjøring for Guds sønner og døtre. La oss ikke gå baklengs inn i fremtiden, men se fremover med vidåpne øyne slik at vi kan gjenkjenne tegnene på den nye verden som er Guds vilje, og den nye måten å være kirke på: basert på fellesskap, på nærhet til folket, frigjørende og økumenisk.

For min egen del ønsker jeg, gjennom intellektuelt arbeid, å bygge en indiansk-afrikansk-amerikansk kristendom hvor kroppen og huden, dansene, lidelsene, gledene og språkene til våre folk - som et svar på Guds evangelium - er inkulturert; et svar som ikke er blitt gitt fullt ut til tross for 500 års kristent nærvær på vårt kontinent. Jeg vil fortsatt være en del av det universelle prestedømme som alle legfolk har del i, og som også er et uttrykk

for Jesu eget legmannsprededømme, slik det er beskrevet for oss i Hebreerbrevet (7,14; 8,4).

Jeg er ikke nedtrykt etter det som har skjedd, jeg har ro i sinnet fordi jeg har gjort versene til vår store dikter Fernando Pessoa til mine:

Hva er det verdt?

Alt er det verdt.

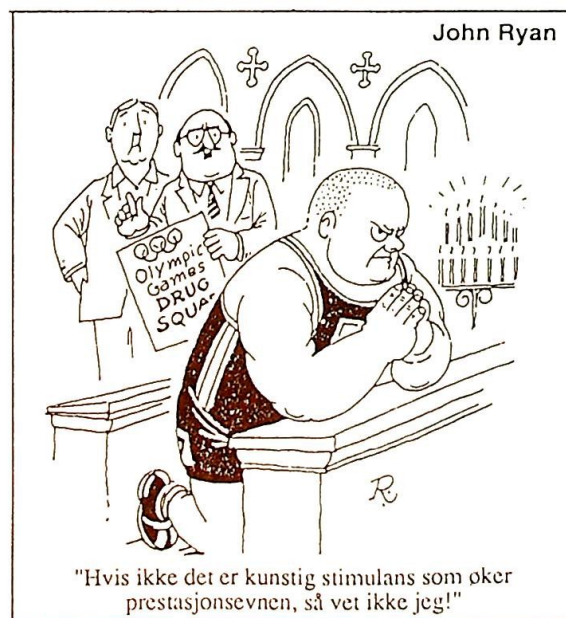
Hvis ikke sjelen er for liten.

Jeg føler at, ved Guds nåde, er min sjel ikke blitt liten.

Forenet på ferden og holdt sammen i den enes nåde, som alene kjenner hemmeligheten og målet for alle de stier vi går, hilser jeg dere og ønsker fred og alt godt.

(Oversatt etter The Tablets engelske tekst)

Og så var det Catholic Herald's kommentar til Barcelona-lekene!

En kommentar til Boff-saken

"Diskusjonen omkring Leonardo Boff har ikke først og fremst kretset om læremessig rettroenhet, men om hans politiske 'valg', hans rett-på-sak-språk og det underliggende spørsmål om demokrati i kirken," noterer *The Tablet*. Og siterer i den forbindelse fra Boffs bok "Kirke, karisma og makt": - Den primitive kirke var profetisk; den møtte tortur med glede og ga modig sitt liv i

martyrdøden. . . Senere ble kirken opportunistisk; for at den ikke skulle 'mislykkes', ble det spørsmål om forsiktighet og kompromiss slik at den kunne overleve under autoritære regimer, på bekostning av evangeliets krav. Biskopen i denne senere kirke er ikke lenger den som likefrem går i døden som vitne; han skyver snarere andre foran seg og går bak flokken og bidrar ofte til at dens profeter dør fordi han er engste-

lig og tilbakeholden og oppfordrer til lydighet overfor den institusjonelle kirke, ikke overfor Kristus."

Ifølge *The Tablet* ble Boff i april i år informert om at fransiskanerordenens ledere i Brasil, på grunn av økende press fra Roma, ikke ønsket at han, som planlagt, nå i høst skulle gjenoppta sin lærergjerning i Petropolis etter et sabbatsår.

Nils-Petter Enstad: Sigrid Undsets essays om helgener 15

Sigrid Undset skrev en rekke essays om katolsk tro og katolsk fromhetsliv. Med utgivelsen av boka "Helgener" har Aschehoug gjort denne interessante delen av hennes essayistiske forfatterskap tilgjengelig for et bredt publikum. Det er både hun og essayene vel verd.

Boka er, såvidt jeg kan se, identisk med et av bindene i serien med middelalderverker som forlaget ga ut i forbindelse med 100-årsmarkeringen av Sigrid Undsets fødsel i 1982. Boka har således ikke vært tilgjengelig som enkeltverk. Essayene i boka er hentet fra bøkene "Norske helgener", "St. Hallwards liv, død og jerntegn" og samlingen "Etapper. Ny række".

Sigrid Undset var etter sin omvendelse og opptagelse i den katolske kirke levende opptatt av den siden ved katolsk fromhetsliv som helgenene representerer. Hennes siste bok ble da også en helgenbiografi: "Caterina av Siena". Den kom ut året etter Sigrid Undsets død (og kom forøvrig i ny utgave for et par år siden).

Tre deler

Boka "Helgener" er delt inn i tre deler: "Norske helgener", "To europeiske helgener" og "St. Hallwards liv, død og jertægn". Samtlige preges av Sigrid Undsets formidable kunnskapsvell både på det historiske og kulturelle området. Dette må kunne sies å gjelde spesielt de seks essayene om norske helgener fra middelalderen. Essayet "Trosskiftet i Norge", som innleder boka, ligger nærmest på et vitenskapelig plan.

Kapitlene om de to "helgenbiskopene" St. Eystein (erkebiskop i Nidaros) og St. Thorfinn (biskop i

Hamar), handler riktignok like mye om de politiske forholdene i Norge på den tiden disse levde, som om deres liv spesifikt, men så grep disse tingene særlig sterkt inn i hverandre. Middelalderens biskoper hørte, på godt og vondt, til rikets elite.

Apologet

I ett av kapitlene i dette avsnittet forteller Sigrid Undset om den norske barnabitterpateren Karl Schilling, som døde i 1907. Her lar hun nok apologeten til tider løpe avgårde med både historikeren og skribenten, og hun beveger seg ofte svært nær kanten for det sentimentale.

For ettertiden er det lett å se at Sigrid Undset aldri var helt på høyde med seg selv når hun opptrådte som apologetisk essayist. Hun når langt høyere, både som skribent og apologet, i de to "konvertitt"-romanene om Paul Selmer, "Gymnadenia" og "Den brennende busk".

De to europeiske helgenene hun skriver om, er skolastikeren Ramon Lull fra Palma, og den hellige Angelica Merici - "en kvinnesaks-kvinne", kaller Sigrid Undset henne. For anmelderen er det like naturlig å si "en kvinnelig general".

Perle

St. Hallvard er representert to steder i boka: Først gjennom et kort og

saklig essay i avsnittet om norske helgener, deretter gjennom den kunstneriske lille perlen som kom ut i bokform i 1925. Ifølge legenden hadde kvinnen som St. Hallvard forsøkte å berge livet til, tidligere vært hans fars frille, og den onde ånd i barndomshjemmet hans. "Ingen har større kjærlighet enn den som gir sitt liv for sine fiender..."

Alt i alt er gjensynet med denne delen av Sigrid Undsets forfatterskap en god og rik leseropplevelse. Anmelderen hadde den som reiselektyre på interrailtur til Roma i påsken.

Sigrid Undset:
HELGENER
Aschehoug 1992

Fra boken: St. Magnus fra alterskap i Onsøy kirke

Lengtar tilbake til St. Hallvard
og St. Sunniva!

"Dyrka mellomaldaren Gud, så dyrker vi mammon. I dag er det reklamen som har helgenfunksjonen. Den fyller årets dager med tilbod, med spesielle høgtider vi må handle inn til, med idol vi må sjå opp til," skriver Jon Inge Sørebo i Stavanger Aftenblad.

"Vitskap og kultur definerer verdier vi

skal tru på, men reklamen definerer heilt andre verdier, som vi dyrker. I møtet med dette lengtar eg tilbake til St. Hallvard og St. Sunniva," bekjenner Sørebo. Og noterer vidare: "Det høyrer med til den lutherske barnelærdomen at helgendyrking er av det vonde. Luther feia vekk dette avguderiet og reinsa således kristendommen. Det er ei førestilling som ein godt kan revidera."

Mor Teresa - en global helgenskikkelse
"I vårt mediesamfunn dyrker vi kjendiser og stjerner i stedet for helgener. Og det er et fattigslig bytte. De er jo ikke forbilder, men glansbilder," skriver Paul Leer-Salvesen i Fædrelandsvennen. "I kampen mot egoismen trenger vi forbilder som kan vise at det er mulig å leve et lykkelig menneske-

Når en katolikk er til stede ved engasjerte samtaler om etiske dilemmaer innen medisinsk virksomhet, faller ofte spørsmålet: "Hva lærer egentlig Kirken om dette?" Her er boken som gir svar - på engelsk: *Medical Ethics. Sources of Catholic Teaching*. To dominikanere, Kevin D. O'Rourke og Philip Boyle, står som redaktører; utgiver er *The Catholic Health Association of the United States*. Forsker ved Senter for medisinsk etikk, Knut W. Ruyter, har sett nærmere på boken.

Inntil nå er jeg bare kjent med at det finnes én samling av kirkelige uttalelser om medisinsk etikk, utgitt på fransk (*Biologie, Médecine et Ethique*, red. Patrick Verspieren SJ., *Le Centurion*, Paris 1987). Det foreliggende kompendium på engelsk gjør det mulig for flere å ha tilgang til hva Kirken faktisk lærer om en lang rekke problemer innen medisinsk virksomhet.

Boken er satt sammen med det formål å bistå helsepersonell ved katolske sykehus og institusjoner til "å forstå, ta inn over seg og anvende en svært viktig kilde til katolsk lære om mange av de etiske saker de møter i sin forskning og virksomhet". Kilde betyr i denne sammenheng offisielle uttalelser fra kirkelige autoriteter rangert i henhold til grad av autoritet: fra dokumenter fra Det 2. Vatikankonsil via pavelige rundskriv, instruksjoner og taler (hovedsakelig fra Pius XII og Johannes Paul II) og instruksjoner fra vatikanske kongregasjoner (spesielt Troskongregasjonen) til uttalelser fra bispekonferanser og hyrdebrev fra enkeltbiskoper.

Til bokens hovedbolk, del 2 (s. 27-328), har dominikanerne O'Rourke og Boyle valgt ut 51 emner som er belagt med to til fem

autoritative uttalelser. Emnene er ordnet alfabetisk og finnes i en oversiktlig innholdsfortegnelse, i tillegg til at boken har et saksregister. Emnene omfatter de viktigste og mest omdiskuterte etiske problemer i medisinsk virksomhet: abort, kunstig befruktning, pasientrettigheter og informert samtykke, yrkesetisk grunnlag for leger, taushetsplikt, eutanasi, genetisk 'screening', transplantasjon, smertestillende behandling for døende og spørsmålet om tilbakeholding av livsforlengende behandling - bare for å nevne noen få.

Det er et pluss at redaktørene i tillegg har tatt med emner som berører sosiale etiske spørsmål ved medisinsk virksomhet så som arbeidstakerforhold ved ansettelse ved katolske sykehus og institusjoner og enkeltmenneskers rett til grunnleggende helsetjenester. Kildene er oftest gjengitt i forkortet form, med henvisning til hvor den fullstendige tekst er publisert. Emnene er presentert uten kommentar fra redaktørens side.

I bokens innledning, del 1 (s. 2-26), har de imidlertid skrevet en informativ og nødvendig leserveileder. Første kapittel beskriver hvordan kirkens lære er å forstå, og på

hvilke kriterier den baserer seg. O'Rourke og Boyle understreker at morallæren er basert på Skriften og tradisjonen slik disse er tolket autentisk av Kirkens læreembete. Grunnlaget for medisinsk etikk er konsentrert om rettmessig forståelse av den menneskelige persons verdighet. Denne forståelsen får spesiell betydning for meningen med sykdom, lidelse og død, og for den rolle seksualiteten bør spille i det kristne liv. Annet kapittel omhandler formingen av samvittigheten, i den hensikt å forklare "forholdet mellom formingen av samvittigheten og dokumentenes autoritet". Forfatterne forkaster alle teorier om forming av samvittighet som er basert på følelser, sedvane, personlige åpenbaringer, selvbestemmelse o.a. De beskriver de komponenter som må inngå i formingen av samvittigheten før den er i stand til å ta en avgjørelse, rasjonelt begrunnet og belyst av troen. De drøfter de forskjellige kriterier for å vise at ikke alle kirkelige uttalelser har lik autoritet, og dermed ikke samme grad av forpliktelse for den enkelte. Til slutt viser de til nødvendigheten av at katolikker bør gi sin "beredvillige tilslutning" med "viljens og forstandens religiøse beredvillighet" (*obsequium religiosum*) til Kirkens lære om moral slik den er fremsatt i konsildokumentet *Lumen Gentium*, nr. 25.

Leserveiledningen er grei nok, men det skal bemerkes at den representerer en konservativ tolkning av 'den religiøse beredvillighet' til å gi tilslutning til Kirkens morallære. Forfatterne framhever utelukkende

liv uten å oppleve applaus og stjernestatus. Har vi bare én helgen nå, som er anerkjent i den katolske og protestantiske del av den vestlige verden? Mor Teresa i den indiske storbyslummen er vel det nærmeste vi kommer til en global helgenskikkelse. Når hun dør, kommer vi kanskje til å oppleve en kollektiv sorg uten sidestykke hittil i vår tette lille medie verden."

At folk gidder!

"Jeg kan ikke forestille meg et liv uten bøker," sier forfatteren Ebba Haslund, som nå runder de 75. "Sigrid Undset er kanskje den forfatteren som betyr mest for meg. Få har som hun loddet så dypt i vårt sjelsliv. Jeg innrømmer ærlig at jeg ikke forstår hvorfor Knut Hamsun har fått en så sterk stilling her hjemme i forhold til Und-

set. Hennes bøker har en metafysisk dimensjon som jeg forøvrig savner i mye av dagens litteratur. . .

Bøker har jeg levd med siden jeg var en neve stor. Og færre er det ikke blitt med årene. . . Jeg fatter ikke at folk gidder sitte og glo på den kassa, når de i stedet kan fordype seg i en bok."

ARBEIDERBLADET

og katolsk lære

17

biskopenes læreansvar og autoritet og neglisjerer både teologenes og legfolkets rolle. Jeg vil spesielt reservere meg overfor forfatterens tendens til å utvide rammene for ufeilbarlige kirkelige uttalelser til å omfatte spesifikke moralske spørsmål, så som at morallæren om abort og prevensjon "kan anses som ufeilbarlig ut fra den vanlige aksept-prosess" (s. 23). I tillegg til at det er svært betenkelig å nevne abort og prevensjon i samme åndedrag, som om de skal sidestilles likt i moralsk vurdering, bør leseren være oppmerksom på at 'den ordinære aksept' som forfatterne viser til, utelukkende handler om aksept blant biskopene. Denne tolkning av 'den religiøse beredvillighet' gir svært lite rom for den offentlige dissens når det gjelder ikke-ufeilbarlige, spesifikke uttalelser om moralske dilemmaer i medisinsk virksomhet som til dels er svært omstridt blant teologer og legfolk, og endog blant noen biskoper.

Men - uansett hva man måtte mene om leserveiledningen, er dette en nyttig oppslagsbok hvor man lett kan finne fram til hva den katolske kirke mener offisielt. Den kan utvilsomt brukes til mange formål både av dem som er katolikker, og dem som er interessert i hva den katolske kirke står for. Uansett om man er enig eller uenig i spesifikke moralske uttalelser, er det en forutsetning for saklig og redelig debatt at man vet hva Kirken har uttalt, og hvordan den har begrunnet sitt synspunkt. Til et slikt formål er denne boken, som distribueres gjennom Georgetown University Press, Washington, D.C. til stor hjelp. ●

Musikalsk møte mellom de fem verdensreligioner

Hinduer og jøder som omfavner hverandre, skoleelever fra Osnabrück som danser skolegården rundt med ortodokse korsangere fra Bulgaria - det var litt av det som skjedde under festivalen *Musica Sacra* som fant sted i Osnabrück i Tyskland i sommer, og som hadde samlet 'musikalske representanter' for buddhisme, hinduisme, islam, jødedom og kristendom.

"Vi hadde aldri drømt om at dette møtet skulle favne så vidt ut over det musikalske plan og over på det menneskelige," oppsummerte Johannes Rahe, kunstnerisk leder for festivalen, til daglig leder for ungdomskoret ved domkirken i Osnabrück, etter vel blåst arrangement, ifølge *Katholische Nachrichtenagentur*. "Vi har selv deltatt i festivaler rundt om i store deler av verden og ønsket denne gangen å gjøre Osnabrück til møtested for religiøsmusikalske grupper." Et nytt konsept, en idé som utløste rask begeistring.

Resutatet: 40 konserter - i løpet av fem dager - ved 17 forskjellige ensembler fra India, Israel, Ungarn, Bulgaria og de tidligere sovjetrepublikker som delte sine religiøsmusikalske tradisjoner med begeistrede tilhørere. En av arrangørenes målsetninger var nettopp å "åpne for utveksling mellom forskjellige musikalske tradisjoner, og gi folk anledning til å sammenligne dem.". Her var både dansemusikk og vokal- og instrumentalmusikk: Dansende dervisjer fra Sufi-ordenen dreiet seg langsomt om sin egen akse inn i mystikkens trance; medlemmer av tibetanske ritual-ensembler praktiserte gamle tibetanske riter og uttrykksformer. Gruppen Annacharya fra Hyderabad presenterte - i form av sang, tradisjonell indisk instrumentalmusikk og dans -

forskjellige former for hinduistisk 'åndelige' musikk. Francis Barboza-ensemblet fra Bombay danset Jesu liv i klassisk indisk dansestil; den katolske presten Francis Barboza er den eneste i dagens India som oversetter kristentro og -liv til den klassiske indiske dansens strenge form. Og et sangensemble fra Holon i Israel fremførte samaritanske sanger etter gammel liturgisk tradisjon.

Mange ganger dannet gudstjenester rammen om opptredener: I St. Alexanderkirken i Wallenhorst ble en ortodoks gudstjeneste etter bysantinsk ritus ytterligere beriket ved sanger fra Den russisk-ortodokse kirke fra det 16. til det 20. århundre, fremført av mannskoret Akafist fra Moskva. "De åpne kirkedørene taler for seg selv, de er en vennskapsgest som kommer fra hjertet," uttalte Osnabrücks biskop Ludwig Averkamp bl.a. i forbindelse med *Musica Sacra*-festivalen. Selv om de kristne i de siste par tiår "etterhvert og skrittvis har lært å føre en økumenisk dialog med hverandre, må vi innrømme at møter mellom verdensreligionene hører til unntaket, ikke til regelen, og at vi stort sett er fremmede for hverandre". Ifølge Averkamp fikk katolske kristne - med konsilsdekretet "Nostra aetate", som knesatte religionsfrihet - "en avgjørende impuls mot større oppmerksomhet og åpenhet overfor de andre verdensreligionene". Kanskje "vil vi nettopp gjennom gruppene fra de fremmede land bli mer oppmerksomme på dem som lenge har bodd blant oss som fremmede og utlendinger og dyrket og pleiet sine egne tradisjoner", bemerket biskop Averkamp.

Publikumsoppslutningen på over 100.000 overgikk langt arrangørenes villeste drømmer. Ikke rart at de allerede er inne på tanken å gjenta eksperimentet!

Cuba lover religionsfrihet

"Staten anerkjenner, respekterer og garanterer religionsfrihet," heter det i den nye cubanske grunnloven som ble vedtatt i juli. Diskriminering på grunn av religion blir heretter straffbart. En artikkel om at "den sosialistiske stat ... baserer sin virksomhet på og utdanner folket til et vitenskapelig, materialistisk syn på universet", er kuttet ut, men begrepene "marxisme" og "leninisme" er beholdt.

Cubas katolske biskoper er fornøyd

med forandringene; i løpet av over 30 år med kommuniststyre og offisiell ateisme har det vært flere 'omganger' med forfølgelse av de kristne. I oktober i fjor ble forbudet mot medlemskap i kommunistpartiet for kristne og folk av andre religioner opphevet. I den forbindelse uttalte Fidel Castro at "et parti som ikke i utgangspunktet ekskluderer noen, er mer demokratisk". Det antas å være over en million kristne på Cuba, ca. 12 % av befolkningen.

THE TABLET

Reformasjonen en skandale!

"Har reformasjonens rasing av klostrene fått noen uheldig virkning på norsk kristenliv?" spør bladet Trygg Havn, som utgis av Den indre sjømannsmisjon, Børre Knutsen, som svarer: "Reformasjonen var en skandale, en allmenn kulturkrise, som Norge kom dårlig ut av. I stedet for fornyelse, fikk man en gruelig borgerliggjørelse

18

Renessanse for øst-jødernes "Jerusalem"

Den litauiske avisen "Lithuanian Weekly", som kommer ut på engelsk hver uke, bragte 13. mars en artikkel av Gregorijus Smoliakovas, redaktør for "Jerusalem of Lithuania". Her fortelles at rabbi David Smith, født i England, men med sterke røtter i en besteforeldregenerasjon fra Litauen, er i ferd med å gjenoppbygge Vilnius som det øst-jødiske kulturelle og religiøse sentrum det en gang var.

Av de mange hundre jødiske synagoger som eksisterte i Litauen før krigen, finnes bare to igjen, en i Kaunas og en i Vilnius. Rabbinerskolene fikk strenge restriksjoner under den sovjetiske okkupasjonen og opphørte nærmest etter kort tid. Ytterligere 5 år under nazistene fjernet bokstavelig talt disse skole-ene fra litauisk jord.

Da den litauiske nasjonale bevegelsen Sajudis utviklet seg i 1988, begynte alle etniske grupper å blåse liv i sine lenge glemte tradisjoner, jødene inkludert. Mange jødiske institusjoner ble tilbakeført til Litauen sammen med en livlig offentlig aktivitet. Men, synagogelivet ble ikke en del av denne renessansen av jødisk kultur.

Den siste rabbiner i Vilnius døde i slutten av 70-årene, og dette tomrommet i et åndelig landskap skal nå fylles av rabbi David Smith. Han forsøker å samle de troende og tiltrekke andre. Han har allerede en rabbinerskole i sving for 20 unge menn, men håper å øke tallet til 100 ved å ta inn flere fra Estland, Latvia og Hviterussland. To av Smiths tidligere elever underviser ved Vilnius-Yeshivaen; 5-års kurs skal forbedre unge menn til rabbinatet. Om

to-tre år håper Smith å ha satt i gang et 'hostel' med kosher kjøkken. Problemet med at tidligere sjektere og omskjærere ikke har noe sted å praktisere, skal også løses. Smith håper også å organisere et publiseringscenter for jødiske religiøse bøker til distribuering ute i verden.

Rabbi Smith sies å nyte stor respekt i det internasjonale jødiske samfunn. Han skal være en mann med stor vitalitet og mye energi som pleier å ha suksess med det han tar seg til.

Rabbi Eliyahn ben Shlomo Zalman Kremer (1720-1797) - populært kalt Gaon fra Vilnius - skal som lærer og spesialist i jødisk teologi, Talmud, ha satt sine tankers spor i absolutt hele sfæren av juda lære. Studentene som ble utdannet i nettverket av læresteder han opprettet, fikk stor innflytelse i hele verden. Rabbi Smith har derfor en stor arv å løfte. Det er ikke tilfeldig at fornyelsen av øst-jødernes kultur og kult får sitt startsted i deres gamle

litauiske "Jerusalem".

*

I påsken forsøkte vi å få tak i Rabbi David Smith for et intervju - ut over det vi kunne lese oss til i "Lithuanian Weekly". Vi snakket med telefonsvareren i "Lithuanian Weekly", vi knakket på døren til synagogen, ringte på, satte lapp på døren. Men, den stod der med hengelås på og preget av det vanlig øst-europeiske forfallet, stripet som en tiger i gult og svart. Vi tok i alle fall et bilde av syngogen, med Mose to lovtavler tronende på taket.

Vi satte også en håndfull venner opp på jakt etter jøder i Vilnius. Vi tenkte: Jødene må jo vite hvor deres rabbi bor! Paradoksalt nok, og også tragisk - ingen klarte å oppspore noen jøde i Vilnius. Omsider ringte vi det jødiske museet og snakket med Roza Bieliauskiene. - Han er 'a flying Jew', en flyvende jøde, sier hun. - Han er ikke her nå, han reiser omkring omtrent hele tiden.

Telefonen tok vi fra den delen av Vilnius som heter Jerusalem, fra hjemmet til ham som leder skulpturavdelingen ved Kunstakademiet i Vilnius. Han hadde nettopp lagt siste hånd på en Kristus-figur som skal settes opp i Sibir. Vi så ut over blåveisteppet under trærne i Jerusalem - og tenkte: Jammen har rabbi Smith pågangsmot! Vi sier som forfatteren i "Lithuanian Weekly": - So, God help him.

Uken etter hadde i alle fall Vilnius' symfoniorkester bare store jødiske komponister på programmet!

Dordi Glærum Skuggevik

av kristendommen. Bedehusene har fått en prekekultur, tross navnet. Men dette begynner tidlig.

Vi trenger i dag en fornyelse av det kontemplative. Gjennom den disiplinerte bønn innleder man hjertets bønn. Den kristnes bedende holdning må gå gjennom hele hverdagen."

Økende religiøs interesse

Det var i fjor Norsk Samfunnsvitenskapelig Datatjeneste foretok den hittil største undersøkelsen om nordmenns holdning til religiøsitet. "Vi er overrasket over hvor mye kristendom vi finner i folkereligiøsiteten," sier cand. polit. Pål Ketil Bodvar ved Diakonhjemmets forskningsavdeling. Han har bearbeidet data fra undersøkelsen og finner at "folk flest har en lite konsistent trosoppfatning og kan tro på flere helt motstridende ting".

"Vi finner en oppslutning om nyreligiø-

se fenomener som klart peker bort fra kristen tro," skriver Bodvar i et forskningsnotat. "Samtidig finner vi en økt oppslutning om kristendom. I dette materialet finnes lite som underbygger de skremselsbilder vi ofte hører når det advares mot New Age, ingen klare holdepunkter for å si at kristendommen er på vei ut og nyreligiøsiteten på vei inn. Det vi kan registrere, er en økende religiøs interesse, men vi vet ikke hvilken retning den vil ta," skriver Bodvar i publikasjonen "Hilsen fra Diakonhjemmet".

LESERBREV

19

Patentsvar om abort?

Det er forbløffende, og litt skremmende, å se den absolutisme og dogmatisme pastor Claes Tande legger i sine formuleringer, og som han tolker inn i redaktørens formuleringer omkring abortspørsmålet (jfr. St.Olav nr. 6 og 7/8, 92). Utradering av nyanser er lite egnet som tilnæringsmåte i et spørsmål som dreier seg om intime og komplekse personlige valg som mennesker i vidt forskjellige livssituasjoner stilles overfor. Jeg tror vi må akseptere at i en del av disse situasjoner er det ingen mennesker gitt å si hva som er det beste alternativet, hverken i et denesidig eller et hinsidig perspektiv. Den allmenngyldig riktige løsning er en fiksjon som vanskelig kan opprettholdes for andre enn den som befinner seg på god avstand fra de vanskelige overlegninger og den angst og smerte som følger en del uønskede svangerskap.

Det er ikke mange som er uenig i at det er galt å ta liv. Men er det en absolutt regel som står over alle andre? Kan Tande med helt hjerte hevde at det ikke kan tenkes situasjoner der det kan være det minste av flere onder å ta liv, liksom som det kan tenkes situasjoner der det kan være riktig å gi sitt eget?

Kirkens gjennomslagskraft som etisk veileder avhenger mye mer av dens troverdighet blant folk enn av om staten har en abortlov som er restriktiv eller liberal. Og i manges øyne har de deler av kirken som hevder absolutte svar i abortspørsmålet, et troverdighetsproblem nettopp fordi den dogmatiske holdningen oppleves som virkelighetsfjern av dem problemet angår. Har denne holdningen noen av sine røtter i at abortproblemet ikke personlig angår dem som har sin profesjon i kirken? Deres autoritet i abortspørsmålet ville vært større om de samme deler av kirken viste mer evne til innlevelse og nyansering.

Jeg har en følelse av at kirkens mindre dogmatiske engasjement i andre spørsmål om å ta liv, f. eks. spørsmålene om dødsstraff og militærnekting, skyldes at disse måtene å ta liv velges av stater og ikke av en kvinne og en mann i en vanskelig situasjon. Staters dødsdommer og krigføring rettferdiggjøres i maktens, jussens og det internasjonale diplomatiets finslepnede retorikk på arenaer der kirken selv er en aktør, og der langsiktig tenkning, kompromiss og balansegang mellom mange forskjellige hensyn er den hensiktsmessige måten å fremme sine interesser på.

Abortspørsmålets arena er livet til den fortvilte kvinne, og i mange tilfeller også mann. Jeg tror den offentlige debatt vil være tjent med at deltakernes ordvalg og argumentasjonsmåte avstemmes og preges av den kompleksiteten spørsmålet har for de kvinner og menn det gjelder. Mennesker av kjøtt og blod trenger forståelse for sin situasjon og innsiktsfull hjelp til å se hvordan tro, håp og kjærlighet kan gjennomstrømme deres eget liv, uansett hva som ligger i deres fortid eller framtid. Her duger ikke patentsvar og pekefingeremoral, men snarere en holdning i slekt med den Graham Greene mesterlig skildrer i avslutningsdialogen i "Brighton Rock" der den gamle presten bl.a. sier: "You can't conceive, my child, nor can I or anyone - the appalling strangeness of the mercy of God."

Dagfinn Skre

Foruroligende

Redaktøren av St.Olav må berømmes for sin saklige og overveide leder og deretter kommentarer til Claes Tandens

leserbrev i anledning voldtekten av den unge piken i Irland, den mest avskyelige og nederdrettede forgripelse forvoldt av menn. På den annen side har pastor Tandens uttalelser tidligere i år i NRK og deretter i leserbrevene angående saken forskrekket flere enn meg. Det Tande overser, er at det helt sentrale i den omtalte sak, er at en 14-års pike er blitt misbrukt på det mest uhyrlige. En kvinne i sin vorden er blitt berøvet det mest dyrebare og edle i henne. Med forakt for annens eiendom har voldsforbryteren tilranet seg og forsynt seg på bekostning av sin nestes integritet, sårbarhet, identitet. Frarøvet er tillit og tro på menneskers motiver og hensikter; påført er skam- og skyldfølelse. I tillegg tilfører forbryteren offeret sitt eget livgivende produkt. Det er vel her enkelte av Kirkens menn, uten tilstrekkelig pastoral erfaring og forståelse, ensidig dømmer offeret - kvinnen - til å bære frem ikke hennes ønskede, men voldsforbryterens påtvungne barn. Dette må vel kunne betegnes som en byrde som selv ikke Kirken kan påby noen, heller ikke ut fra sine ideelle normgivende krav.

Det foruroliger meg også at våre overhyrder ikke ser viktigheten av å legge vekt på en vidspækket nyansering ved uttalelser til massemediene når det gjelder Kirkens lære og pastorale/sosiale ansvarsområde. Det tjener Kirken til liten nytte å lavprioritere opprettelse av en dyktig informasjonstjeneste med erfaring og kunnskap samt, ikke minst, god samarbeidsevne og -vilje.

I leserbrevene klarer Claes Tande lenge å holde seg unna Kirkens forpliktelser når det gjelder omsorg og praktiske løsningsmuligheter overfor den unge barnemor, men i innlegg nr. 2 kommer han med noen forslag angående "vanskelige svangerskap" - mens saken stadig gjelder et "uønsket og påtvunget" svangerskap. Det eneste han har å anbefale oss kvinner, er å fin-

Møtekarusellen eller klosterveien?

"Pietismen befinner seg i en krise, ikke bare i Norge, men likeså i Tyskland," skriver Joachim Grün, daglig leder for Peterstiftelsen, i *Vårt Land*. "Denne krisen er alvorlig fordi pietismen er og var Norges mest pregende fromhetsform. . .

Hvis pietismen igjen skal fornyes, kan det etter mitt syn ikke skje uten en historisk besinnelse på dens Kristus-mystiske røtter og den opprinnelige økumeniske ånd. Ellers ville erfarings-armod føre til hyperaktivitet på møtekarusellen og tomme ord

til tilstivnet rettroenhet. Dette gir utbredt, ikke liv. Bønnens indre erfaringsgivende livsstrøm fødte pietismen. Uten den dør den."

Grün minner også om at "den opprinnelige pietismen søkte det indre erfaringsliv med Kristus som den særlig fant i den Kristus-mystiske litteraturen og klosterveien. Med forbauselse oppdager vi i dag at de gamle pietister var svært så økumeniske i sine kontakter med bønnemennesker i alle de kristne konfesjoner."

Dominikanerinner under utdanning i Norden

I Norden finnes fire forskjellige dominikanske søsterkongregasjoner og ett monasterium: *Lunden Kloster (Oslo)* samt *Dominicaines des Tourelles (Røgle i Sverige)*, *Congrégation Notre-Dame de Grâce (Katarinahjemmet i Oslo)*, en engelsk kongregasjon i Bodø og *Congrégation de St. Dominique (Marielund, Märsta og Stockholm)*.

ne betydning i Kirkens lære, som da tydeligvis også skal være Kirkens pastorale innsats, og henviser oss særlig til "katolske venninner" for bidrag og råd. Hvis jeg var presten Tande, ville jeg i mange ting betenke meg vel for akkurat det! "Venninnene" er jo ikke pålagt i alt å ha sammenfallende meninger med pastor Tande. Ved dette toer samtidig presten Tande her Kirkens hender for et klart sosialt problem og ansvar for en stor del av Kirkens medlemmer.

Men er ikke dette nettopp den omtalte sak i et nøtteskall? Når den unge, umyndige piken og foreldrene (som står rettslig og moralsk ansvarlig for sin datter) fra Kirkens side bare blir møtt med løvbøker, påbud og formående pekefinger, søker de menneskers omsorg og forståelse. Kan hende de der fikk råd om å søke faglig ekspertise som har erfaring i incest- og voldtektsaker, behandlere som gir faglig veiledning og praktiske råd, ikke først og fremst med teori, men ut fra viten om menneskers evne til å mestre kriser og livstruende situasjoner. Problematikken rundt voldtekt og incest er et meget komplisert og mangeartet behandlingsområde, som krever stor og bred faglig kompetanse og et stort hjelpe- og støtteapparat. Abortspørsmålet (lykkeliggvis en sjeldenhet) blir kun et ledd i hele problemkomplekset.

Når voldtekt fører til graviditet hos en mindreårig (umyndig), som i den omtalte sak, er det, etter mitt syn, etisk og faglig uforsvarlig å redusere saken til nok en ensidig proklamering av Kirkens nå så velkjente abortsyn.

Jeg tillater meg å opplyse om at jeg er styremedlem i WUCWO, Verdensunionen for katolske kvinner, og leder for WUCWOs kommisjon "Kvinnene og Kirken".

Aimée Wedset

Pastor Tandens leserbrev nr. 7/8-92

Som formann i Norges Katolske Kvinneforbund ønsker jeg å knytte noen bemerkninger til pastor Tandens meningsyttringer i nr. 7/8:

Å omtale en tilstand som er påtvunget en kvinne som følge av den groveste krenkelse av hennes integritet (bakgrunnen for denne diskusjonen er jo tilfellet med voldtekten av den 14-årige irske piken) som "et vanskelig svangerskap", er en eufemisme som ikke fortjener nærmere kommentar.

Å henvise en kvinne i en slik situasjon til hennes "katolske venninner", kan oppfattes som en tilsidesettelse av kvinner fra det Kirkens fellesskap også vi kvinner i kraft av vår dåp er en del av. Jeg tar ikke anstøt av tanken om at kvinner skal støtte og hjelpe hverandre - det har kvinner alltid gjort. Men kvinner utgjør i alle fall halvparten av det som i Kirkeretten kalles "Guds folk". Vi hører med til de "Kristi trofaste" som er inkorporert i Kristus gjennom dåpen. Kirken og Kirkens lære betyr ikke "nok. . . en del" for oss, men er selve vårt livs- og trosgrunnlag, vårt håp og vår kjærlighet. Forstår pastor Tande hva det ville si for oss kvinner om kirken fraskriver seg det pastorale ansvar og på en måte skyver oss ut fra dette fellesskapet og henviser oss til "katolske venninner".

St. Olavs redaktør henviser saken til en nådig Gud. Det ville kanskje også være å ønske at våre klerikere tok seg tid til å erindre sluttscenen i Ibsens "Brand": "Han er deus caritatis."

Til sist vil jeg for ordens skyld få presisere at NKKF ikke er for fri abort og viser i den forbindelse bl.a. til vår høringsuttalelse til Sosialdepartementet om NOU 1992:6, "Mennesker og bioteknologi" (gjengitt i St.Olav nr. 3/1992).

Rønnaug Aaberg Andresen

Omlagt drift på Mariaholm - en kommentar fra det avgåtte styret

Driften på Mariaholm Skolesenter er på nytt lagt om etter en beslutning i Oslo Katolske Bispedømme (OKB) i fjor og strødd sand på av Pastoralrådet i møte i mars i år. Omleggingen er kommentert i St.Olav nr. 4 og Broen nr. 2, begge i år.

Når ledelsen i OKB nå har snudd 180 grader i forhold til det skriftlige mandat det nå avgåtte styret - eller rettere sagt avskjedigede styret - fikk ved utnevnelsen i september 1990, og velger å gjøre stedet om til et selvbetjeningsanlegg som muligens blir stengt i vintermånedene, er det ledelsens rett. Klokkaperen i beslutningen kan såmøn diskuteres, særlig når resultatet etter de første fem måneders drift i år viser at styrets prognoser er blitt bekreftet av utviklingen. Men, som sagt, retten til å ombestemme seg er eierens prerogativ.

Derimot er måten denne beslutningen ble fattet og gjennomført på, et eksempel på hvordan en eier - kirken eller andre - ikke må gå frem. Den som ikke kjenner saken, og som leser de uklare, ufullstendige redegjørelsene som er blitt gitt, vil lett lese mellom linjene at det tidligere styret har truffet disposisjoner som ikke tåler dagens lys, og at det har gått ut over sine fullmakter. Intet kunne være mer feilaktig. Da vårt styre ble oppnevnt i september 1990, fikk vi et klart oppdrag om å snu utviklingen de senere år med den økende belastning Mariaholm hadde fått på bispedømmets økonomi. Det svar styret kom opp med, ville bl.a. medføre en endret driftsform og visse investeringer for å gi stedet en beskjeden, tidsmessig oppussing. Ledelsen i OKB ble holdt løpende orientert. Endringen i støtten til ungdomsarbeidet og finansieringen av investeringene ble godkjent av bispedømmets ledelse spesielt. Alle

For tiden er 10 søstre i Norden under utdanning på forskjellige stadier (postulanter, noviser og juniorsøstre). Av disse var 9 samlet til tre ukers felles studium, liv, bønn og arbeid på Lunden Kloster i sommer. Sr. Therese fra den vietnamesiske kongregasjonen Søstre av det Hellige Kors, som holder til på Veståsen ved Oslo, deltok også hele tiden. Hun har for tiden sitt novisiat på Katarinahjemmet.

"Denne nye erfaringen ble satt pris på

av alle deltagerne, og søstrene på Lunden opplevde det som meget inspirerende å ha fordoblet sin kommunitet med så mange unge over en lengre periode," sier priorinnen på Lunden, sr. Anne-Lise Strøm, til St.Olav "Det er liv og håp i Kirken, også for ordenslivet, og det er viktig å tilrettelegge muligheter for å utvikle kallene gjennom et levende fellesskap. Erfaringen var så positiv at vi har bestemt å gjenta et lignende opplegg i Stockholm neste år."

Castro på pilgrimsferd

Cubas Fidel Castro har vært på pilgrimsferd i sommer til sin fars hjemby, Santiago de Compostela i Spania. Og Catholic Herald undrer seg på "hva den aldrende kommunistleder ønsket seg da han, som pilgrimer i århundrer før ham, lente seg mot søylen i Jacobs-katedralen og fikk sine fem ønsker". Og som noterer at Castro tok ingen sjanser overfor den politiske opposisjon - hans egen kokk var med på ferden for å teste mat og drikke.

planer ble presentert for og godkjent av Pastoralrådet i februar 1991 og gjennomført i juli/september samme år.

Så, lille julaften 1991, slo lynet ned. Styreformannen ble underrettet over telefon om at ledelsen i OKB hadde ombestemt seg med hensyn til hvordan Mariaholm skulle drives, og at styret var avsatt pr. 31.12. Bestyreren på Mariaholm, Elisabeth Golding, ble oppsagt over telefax pr. samme dato

med seks måneders oppsigelse og med beskjed om å flytte ut av bestyrerboligen ved utløpet av oppsigelsestiden - etter å ha tjent kirken i femten år. Alt uten et varsel, uten at man møttes, uten en nærmere forklaring. Heller ikke ble vi innkalt til en konferanse eller til Pastoralrådsmøtet i mars.

Den vilkårlighet som denne handlingen er uttrykk for, den hensynsløshet den vitner om i forhold til Elisabeth

Golding og de andre ansatte på Mariaholm, og den underkjennelse av kompetansen til det oppnevnte styret som den faktisk er, kan OKB som arbeidsgiver/oppdragsgiver ganske enkelt ikke fortsette med. For kirkens egen skyld håper vi at alle gode makter forenes for å forhindre at noe lignende gjentar seg.

Pearce Tuxen Ringkjøb, Ivar Bolin,
Knut W. Ruyter

Løfter for hele livet - for mye?

Den 26. juni avla sr. Maria Thomas o.p. sine evige løfter i kapellet i Lunden kloster, Oslo. I sin preken stilte pater Georg Müller bl.a. følgende spørsmål: "Avlegge løfter for hele livet - blir ikke dette for mye?" Både spørsmålet og paterens svar har relevans for flere enn klosterfolk. . .

Vi er samlet her i kapellet i Lunden kloster når du, sr. Maria Thomas, avlegger de evige løfter. Denne stunden som er preget av høytid og fest, utmerker seg også gjennom alvor og ettertanke. Hvorfor er vi kommet hit, hva er det du gjør, sr. Maria Thomas? Avlegge løfter for hele livet: Blir ikke dette for mye? Utenforstående kan spørre om det du gjør i dag, er en autentisk måte å leve kristenlivet på, en måte som passer i dag. Eller er klosterlivet et liv som overvurderer våre menneskelige evner, som fokuserer på mennesket selv, ja, er ordensløftene et ledd i kirkelig maktmisbruk som underkuer menneskene? For å forstå hva du gjør, og hva vi er vitne til i dag, vil jeg, på bakgrunn av dagens tekster, trekke frem tre tanker: 1. Det som står i sentrum i dag, er egentlig ikke klosterløftene, det er ikke

ditt løfte, det er ikke din gjerning, men det er Guds løfte, Guds pakt, Guds plan, ja, Gud selv. Dette er det bærende: Gud har selv sagt et ja til oss, et ja som består av bare kjærlighet. Gud gir alt for oss, han sendte sågar sin sønn til verden. "Som Faderen har hatt meg kjær, har også jeg hatt dere kjær" (Joh 15,9). Han vil det beste for oss. Gud er vår far. Og videre: "Ikke så at dere valgte meg, det er jeg som valgte dere" (Joh 15,16). Guds primat er det første, det grunnleggende, det fundamentale, det altomgripende. Denne Guds pakt står fast til evig tid i Jesus Kristus.

2. Dersom denne Gud med sitt budskap når frem til et lydhørt hjerte, finner gjenklang i oss når vi er tomme for oss selv og setter Guds ord ut i livet, da får vi del i Guds liv, da blir vi Guds barn. På en grunnleggende måte skjer dette i dåpen. På en spesiell måte bekrefte dette i klosterløftene når et voksent menneske av fri vilje på sin side setter livet inn. Og dette ikke bare som et uforpliktende forsett, men som et offentlig løfte, et bindende løfte. Setter livet inn konkret: Livet med den materielle side, den personlige og seksuelle side, med hele den frie vilje. Dermed, sr. Maria Thomas, trekkes du inn i Guds eget liv, du stemmer i det løfte Faderen gav deg, du er i Gud i Kristus. Derfor er dette ditt liv en autentisk

måte å gå i Herrens fotspor.

3. Dette livet utfolder seg til daglig i et fellesskap. Når vi vedkjenner oss Guds kjærlighet, når vi setter den ut i livet, da bygger vi opp et samfunn som er preget av Den Hellige Ånd. Kjærligheten vil spre seg til andre. Jesus selv vil leve midt iblant oss. Dette er en realitet som ikke er gitt én gang for alle. Vi må stadig strekke oss ut etter den, som apostelen Paulus. Her forstår vi evangelisten Johannes' formaning: "Bli i min kjærlighet!" Og de som har kjennskap til klosterlivet, vet at det kan koste, det koster livet.

Kjære sr. Maria Thomas, denne dagen er en gledesdag for din orden, men også for kirken i Norge. Du vier ditt liv til Gud og viser med dette vei for oss alle. I en tid hvor selvutvikling, selvutfoldelse er satt i høysetet, hvor gyldne fallskjermere er ettertraktet for å trygge fremtiden, viser du sammen med dine medsøstre at Gud er vår trygghet, at vårt hjemsted er i himmelen hvor de sanne gleder finnes. Skjønt vi har ikke nådd målet, men la oss glemme alt vi har lagt bak oss og strekke oss ut etter det som ligger foran oss, la oss jage frem mot målet, mot den seierspris som Gud kaller oss til der oppe, gjennom Kristus Jesus (jfr. Fil 3,14).

R. I. P.

Vår kjære medsøster
Søster Beatrix Himmelreich
døde den 10. juli
i en alder av 72 år.
Den avdøde anbefales
til de troendes forbønn.

St. Franciskussøstrene

*Herre, nå kan du la din tjener fare i fred
for ditt løfte er oppfylt!*

*For mine øyne har sett din frelse,
som du har gjort rede for alle folkeslag:
Et lys som åpenbarer seg for hedningene,
en herlighetsglans for ditt folk Israel.*

Luk 2, 29 - 31

22 Liturgisk kalender

SEPTEMBER

1. Tirsdag. 1. Kor 2, 10-16.
Luk 4, 31-37.
2. Onsdag. 1. Kor 3, 1-9.
Luk 4, 38-44.
3. Torsdag. Gregor den Store, pave
og kirkelærer.
1. Kor 3, 18-23. Luk 5, 1-11.
4. Fredag. 1. Kor 4, 1-5.
Luk 5, 33-39.
5. Lørdag. Jomfru Marias lørdags-
messe.
1. Kor 4, 6-15. Luk 6, 1-5.
(Norske Tidebønner – uke 3)
6. 23. søndag i kirkeåret
Luk 14, 25-33.
7. Mandag. 1. Kor 5, 1-8.
Luk 6, 6-11.
8. Tirsdag. Jomfru Marias fødsel.
Mik 5, 1-4 eller Rom 8, 28-30.
Matt 1, 1-16, 18-23.
9. Onsdag. 1. Kor 7, 25-31.
Luk 6, 20-26.
10. Torsdag. 1. Kor 8, 1-7, 11-13.
Luk 6, 27-38.
11. Fredag. 1. Kor 9, 16-19, 22-27.
Luk 6, 39-42.
12. Lørdag. Jomfru Marias lørdags-
messe.
1. Kor 10, 14-22.
Luk 6, 43-49.
(Norske Tidebønner – uke 4)
13. 24. søndag i kirkeåret.
2. Mos 32, 7-11, 13-14.
1. Tim 1, 12-17. Luk. 15, 1-32.
14. Mandag. Festen for korssets opp-
høyelse.
4. Mos 21, 4-9.
Fil 2, 6-11. Joh 3, 13-17.
15. Tirsdag. Den salige Jomfru Mari-
as smerter.
Hebr 5, 7-9. Joh 19, 25-27.
16. Onsdag. Kornelius, pave og
Kyprian, biskop, martyrer.
1. Kor 12, 31-13, 13.
Luk 7, 31-35.
17. Torsdag. Robert Bellarmin, bis-
kop og kirkelærer.
1. Kor 15, 1-11. Luk 7,36-50.
18. Fredag. 1. Kor 15, 12-20.
Luk 8, 1-3.
19. Lørrdag. Januarius, biskop og
martyr el. Marias lørdagsmesse.
1. Kor 15, 35-37, 42-49.
Luk 8, 4-15.
(Norske Tidebønner – uke 1)
20. 25. søndag i kirkeåret.
Amos 8, 4-7. 1. Tim 2, 1-8.
Luk 16, 1-13.
21. Matteus, spostel og evangelist.
Ef 4, 1-7, 11-13.
Matt 9, 9-13.
22. Tirsdag. Ordsp 21, 1-6, 10-13.
Luk 8, 19-21.
23. Onsdag. Ordsp 30, 5-9.
Luk 9, 1-6.
24. Torsdag. Fork 1, 2-11.
Luk 9, 7-9.
25. Fredag. Fork 3, 1-11. Luk 9,
18-22.
26. Lørdag. Kosmas og Damian,
martyrer, el. Jomfru Marias lør-
dagsmesse.
Fork 11, 9-12, 8. Luk 9, 43-45.
(Norske Tidebønner – uke 2)
27. 26. søndag i kirkeåret.
Amos 6, 1, 4-7. 1. Tim 6, 11-16.
Luk 16, 19-31.
28. Mandag. Venceslas, martyr, Lau-
rentius Ruiz og lidelsesfeller,
martyrer.
Job 1, 6-22. Luk 9, 46-50.
29. Tirsdag. Mikael, Gabriel og
Rafael, erkeengler.
Dan 7, 9-10, 13-14.
Joh 1, 47-51.
30. Onsdag. Hieronymus, prest og
kirkelærer.
Job 9, 1-12, 14-16. Luk 9, 57-62.

MALERMESTER
utfører allslags maler- og tapetserarbeider

GEORG FOERSTER

Tlf.: 15 54 26/15 56 06

GUSTAV BÖHM & SØN A/S

Bakeri og Konditori

Drammen
Tlf (03) 83 42 80

**TRENGER
DU TRYKKSAKER?**

Kontakt

SATS + PASTE A/S

Prof. Birkelandsv. 24 c, 1081 Oslo 10
Tlf.: (02) 30 04 16 – 30 84 53

Neste nummer utgis 30. september. Signerte artikler står for forfatterens egen regning.

Ansvarshavende redaktør: Unni Klepper Joynt

Faste medarbeidere:

Mette Andrésen o.p.

Olav Egil Aune

Hanne Berentzen

Liv Greni

Brian McNeil c.r.v.

Albert Raulin o.p.

Gunnel Vallquist

ISSN 0802-6726

Akersveien 14, 0177 Oslo

Redaksjon: Tlf. (02) 20 72 48

Ekspedisjon: Tlf. (02) 20 72 26

Årsabonnement (Norge): kr. 195,—

Øvrige europeiske land: kr. 220,—

Andre verdensdeler: kr. 230,—

Annonser 19 dager før utgivelsesdagen.

Bankgiro 6022.20.13073. Postgiro 0807 2046480

23

**St.
OLAV**

BOKHANDEL

Akersveien 14, 0177 Oslo

Telefon: (02) 20 72 48

Fax: (02) 36 02 63

*

**NÅ RUSTER VI OSS
TIL HØSTEN MED
BØKER OG
MUSIKK**

Vi sender over hele landet.

ÅPNINGSTIDER:

Mand.-fred. 9.30-17.00

Torsd. 9.30-17.30

Lørd. 9.30-13.30

Økumenisk retrett på Mariaholm

“Mor Teresas medarbeidere” arrangerer økumenisk retrett på Mariaholm Skolesenter, Spydeberg, i tiden 2.-4. oktober. Retrettleder er **Brother Andrew**, stifter av Mor Teresas Brødrekongregasjon, og dens leder gjennom 20 år.

Retretten er på engelsk. ”

Pris: kr. 440,- som inkluderer full pensjon, men ikke reisen.

Opplysninger og påmelding

(innen 15. sept.) til

Berit Børresen, tlf. 02-50 74 35.

A / S NORSKE SHELL

Leverandør av oljeprodukter til de fleste katolske institusjoner.

BESTILLING (02) 66 59 00 – SERVICE (02) 66 58 60 – 66 58 61

CARITAS | NORGE

DEN KATOLSKE KIRKES HJELPEORGANISASJON

Fagerborggaten 17, 0360 Oslo 3, Tlf.: (02) 69 30 15/60 43 51

Gavekonti:

Postgiro: 0814 5 00 40 64 – Bank: 7041.05.13976

En levende helgen

“En levende helgen vi kan lære mye av.”

Det handler om en av våre egne, og ordene kommer fra en lutheraners munn. Fra domprost Sven Oppegaards tale ved den økumeniske pilgrimsgudstjenesten som åpnet årets Olavsdager i Trondheim.

Olav Haraldsson. En av våre egne. Født på Bønsneset ved Tyrifjorden og vokst opp på Stein på Ringerike, før han i tenårene gjorde europeer av seg. Så vidt voksen etter våre mål da han kom hjem, lot seg hylle som konge på ting etter ting og startet landssamling og kristningsverk.

“En levende helgen vi kan lære mye av.”

Hva er det som skjer når lutheranere begynner å bruke slike ord? Og fortsetter: “Historien sammenligner ham og Herren selv, Olav samler folket og er Norges evige konge.” Norges evige konge. Det er ikke for ingenting at kong Harald V ble signet i kirken bygd over helgenkongens grav. Og at kongeparet startet sin andre del av signingsferden med Olsokfeiring på Stiklestad.

Men hvorfor hentes disse gamle betegnelsene frem igjen? Hvorfor trykker Dagbladet debatt-dikt som

snakker om helgenkongens skrin i Nidaros? Hva er det som skjer når Øivind Østang, tidligere redaktør for Kirkens Informasjonstjeneste, nå informasjonssjef ved statsministerens kontor, snakker om betydningen av Hellig Olavs grav?

Hva som egentlig skjer, er vanskelig å fatte, men noen spor synes tydelige. Og de er spennende.

“Med Olavsdagene knyttes historie og samtid, tvil og håp, barndom og alderdom, katolisisme og protestantisme sammen,” sa domprost Oppegaard. Den økte interessen for Hellig Olav og Olsokfeiringen bærer i seg både søken etter identitet og historie - og religiøsitet. Det som skjer økumenisk i denne sammenheng, oppleves nærmest som et mirakel.

I dag er åpningsgudstjenesten til Olavsdagene i Trondheim økumenisk. Tydelig inspirert av lutheranernes besøk i den katolske pilgrimsbyen Santiago de Compostela. Mens Olavsfeiringen fra kirkelig hold i mange år var nokså tilbakeholden, ble den holdt i live som kulturbegivenhet. “Spelet om Hellig Olav”, som hvert år samler 20.000 mennesker på Stiklestad, har båret videre Olavs rolle som helgen: som den som peker på Kristus og gir sitt liv for troens skyld. År for år er spelet blitt stadig mer religiøst, og Kirkens menn fremstilles som integrert i samfunnet, mens de tidligere dukket umotivert opp fra ingensteds når man trengte en dyp utført.

Kristusvitnesbyrdet fra Stiklestad er blitt stående og er blitt styrket. Nå våger også Kirken i større grad enn før å feire Olsok. Kanskje i forståelsen av at det er vitnesbyrdet

om Kristus det dreier seg om? Når vi går på pilgrimsvandring, er det ikke for å leke middelalder, men fordi vi er mennesker på vandring mot vårt himmelske mål.

Når vi søker helgengrav og hellige steder og feirer helgnene som har gått foran oss, feirer vi Kristus død og oppstanden. Det er i feiringen av oppstandelsen vi søker helgengrav, og det er det konkrete, levende vitnesbyrd om Kristus vi søker i helgenenes liv. Det gjelder også Hellig Olav, og det gjelder vitnesbyrdet både i hans liv og etter hans død. Derfor kan den lutherske domprosten snakke om vår gamle konge som en levende helgen.

En helgen som samler oss ulike kristne til felles feiring og vitnesbyrd om vår Herre Jesus Kristus. Siden pavebesøket i 1989 har vi katolikker fått bruke Nidarosdomen til *laudes* som innleder våre samlingsdager til Olsok. Til vårt 150-årsjubileum neste år håper vi å få holde messe der. I mellomtiden har menighetene i Innherrad generøst latt oss få feire messe i deres gamle kirker. Både gjennom slike besøk og gjennom økumeniske gudstjenester lærer vi hverandre bedre å kjenne.

Ikke minst gjennom Olsokfeiringen er det tydelig hvordan vi gjensidig har noe å lære av hverandre. Vi har en tradisjon om helgener og hellige steder som kan styrke oppstandelsestroen og det konkrete Kristusvitnesbyrd, mens lutheranerne bedre har tatt vare på betydningen av Hellig Olavs vitnesbyrd og tradisjon for vår kristne identitet i Norge. Der har vi katolikker mye å hente.

Kristins søster